

2.7.4 Julkiset palvelut⁵³

Kunnan hallinto-osasto / elinkeinotoimisto hallinnoi mm. Tunturi-Lapin kehitys ry on seutukunnallinen kehittämissyhistystä, jonka tehtäviin kuuluvat alueelliset kuntien väliset kehittämishankkeet ja edunvalvonta.

Kunnan sosiaali- ja terveystoimisto vastaa mm. Pääskylänniemen palvelukeskuksen, terveyskeskuksen ja vanhainkodin (Kittilän kirkonkylässä), sekä koti- ja päivähoiton palveluista. Suunnittelualueella on Sirkkan kylässä 54-paikkainen päiväkotikoti, perhepäivähoitoa järjestetään hoitajan omassa kodissa tapahtuvana hoitona sekä ryhmäperhepäiväkodissa Sirkassa.

Kunnan sivistysosasto vastaa mm. Sirkkan kylässä peruskoulun ala-asteesta, peruskoulun yläaste ja lukio sijaitsevat kirkonkylässä, jossa toimii myös Kittilän kansalaisopisto. Kittilän pääkirjasto toimii kirkonkylässä. Kirjastoauto kiertää kyliä viikoittain. Muita palveluja suunnittelualueella ovat Sirkassa maastohiihtokeskus ja valaistu latu, Levillä laskettelukeskus (19 hissiä, 45 rinnettä), liikuntasali, liikuntakeskus, kuntosali, latuverkosto 250 km, josta valaistu latu 25 km ja Könkäässä valaistu latu 1,2 km. Kelkkareitistöä on Kittilässä 750 km.

Kittilän kunnan tekninen osasto vastaa mm. kaavoituksesta, kunnan omistamien alueiden hoidosta, vesihuollon yleissuunnittelusta, linnan toimitilojen suunnittelusta ja rakennuttamisesta, rakentamisen ja ympäristönhoidon ja –suojelun valvonnasta ja edistämisestä ja muista lainsäädännössä määritellyistä viranomaistehtävistä mm. Kittilän palolaitoksesta joka sijaitsee kirkonkylässä.

2.8 Liikenne

2.8.1 Tie- ja katuverkko

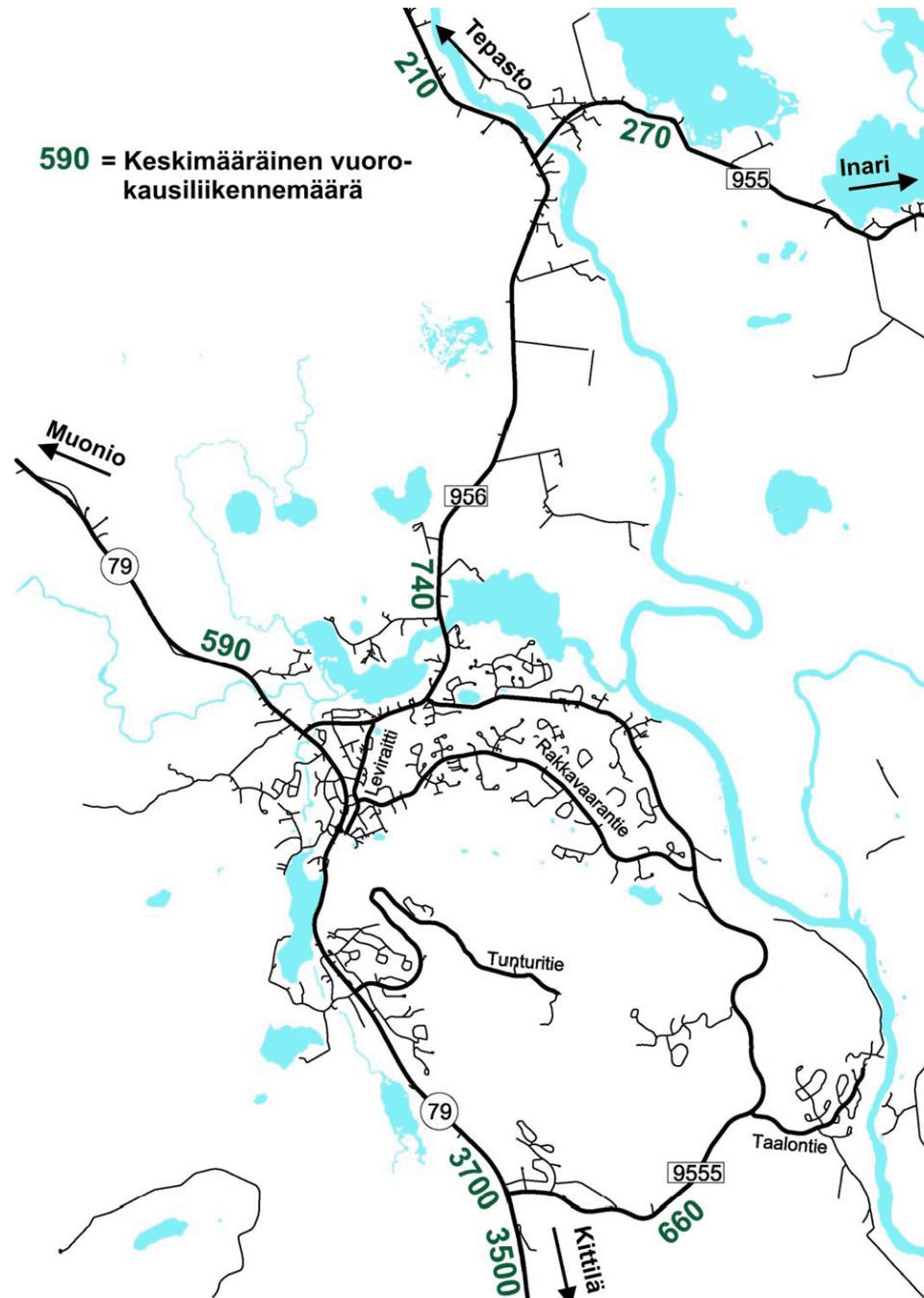
Levin alueen ajoneuvoliikenteen liikenneverkon rungon muodostavat yleiset tiet, kantatie 79 Rovaniemeltä Muonioon ja kantatieltä Levin ydinkeskustan pohjoispuolelta erkaneva seututie 956 (Ounasjoentie) Könkääle ja Tepastoon. Könkäällä seututiestä erkanevasta idän suuntaan seututie 955 Inariin. Levin matkailukeskuksen alueella Levitunturin idän puolelta kiertää yhdystie 9555 (Levin ympäristie). Suunnittelualueen lounaisosassa on lisäksi yhdystie 9403 Äkäsjoki – Ruottama. Tärkeitä kokoojatietyyppejä katu-yhteyksiä Levin alueella ovat Rakkavaarantie, Leviraitti, Taalontie Taalovaarassa sekä tunturin huipulle menevä Tunturitie. Lisäksi suunnittelualueella on runsas katu-, yksityis- ja metsäautotieverkosto.

Erillisiä kevyen liikenteen väyliä on kantatien 79, seututien 956, Levin ydinkeskustan kaduilla sekä Rakkavaarantien varrella.

Yleisiä pysäköintialueita on rakennettu säännöllisesti hissirinteiden ala-asemien yhteyteen. Tällä hetkellä em. pysäköintialueita on käytössä 6 kappaletta.

⁵³ Kittilän kunnan kotisivut internetissä 5.12.2005

Kantatie 79 välittää etelä- pohjoissuuntaista liikennettä Luoteis-Lapin alueella ja on Levin alueen tärkein sisääntulotie etelän ja pohjoisen suunnasta. Lisäksi tie välittää runsaasti Levin alueen sisäistä liikennettä eri loma-asuntoalueiden välillä. Nykyiset keskimääräiset vuorokautiset liikennemäärät yleisillä teillä (KLV 2003) on esitetty kaaviokuvassa (Kuva 27). Sesonkien aikana liikennemäärät nelinker- taistuvat vilkkaimmilla tie- ja katuosuuksilla Levin ydinkeskustassa.

Kuva 27. Keskimääräiset vuorokautiset liikennemäärät yleisillä teillä 2003 (KVL 2003)

Suunnittelualueen nykyinen liikenne- ja reittiverkko on esitetty tarkemmin lähtö- kohtaraaportissa.

2.8.2 Lentoliikenne

Lähin lentoasema sijaitsee Kittilässä noin 15 kilometrin päässä Levin keskustasta. Lentoliikenne on kasvanut voimakkaasti viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2004 Kittilän lentoasemalla oli yli 240 000 matkustajaa.

Nykyisin Kittilän lentoasemalle Helsingistä saapuu kevätseason aikana keskimäärin 7 lentoa vuorokaudessa. Kesällä 2005 saapuvia ja lähteviä vuoroja oli yksi. Lisäksi lentoasemalle saapui voimakkaasti kasvavan ulkomaisten matkailijoiden johdosta talvikauden 2004- 2005 aikana noin 150 charter-lentoa pääosin Iso-Britanniasta.

2.8.3 Muu joukkoliikenne

Leviä lähimmät rautatieasemat sijoittuvat Kolariin noin 85 kilometrin ja Rovaniemelle noin 170 kilometriä päähän Levistä. Linja-autoliikenteen kaukovuoroja Rovaniemen ja Levin välillä on säännöllisesti keskimäärin 4 vuorokaudessa. Lisäksi Levin matkailukeskuksen alueella liikkuu hissien ala-asemien välillä ilmainen suksi-bussi, joka liikennöi sesonkiaikoina 2 bussin voimalla 30 minuutin vuorovälein.

2.8.4 Ulkoilu- ja virkistysreitit

Levin alueella on runsas virkistysreitiverkko sekä talvi- että kesäkäyttöön. Talvikäytössä tärkeimpiä reittejä ovat moottorikelkkailu- ja hiihtoreitit. Lisäksi talvikäyttöön on suunnitteilla erillisiä reittejä poroille, husky-valjakoille sekä lumikenkävällylle. Kesäisin reittejä on vaeltamiselle, sauvakävellylle ja maastopyöräilylle. Reitit kulkevat osittain samoja reittejä kuin talvireitit.

Ounasjoella on kesäisin ohjelmapalveluyritysten käyttämä melontareitti Könkäältä Leville. Lisäksi ohjattuja melontaretkiä on Kapsajoella, Aakenusjoella sekä Loukisella. Levin alueelle on muodostettavana reittejä, joiden virallistuesssa reittien määrä moninkertaistuu.

Ounasjoella on kesäisin ohjelmapalveluyritysten käyttämä melontareitti Könkäältä Leville. Reittiä käytetään pääsääntöisesti ohjatuilla melontaretkillä ja reitti sopii sekä aloittelijoille että kokeneemmille melojille. Ounasjoella Levin ja Kittilän välillä on vain vähän retkiä, johtuen välin vaikeudesta. Lisäksi ohjattuja melontaretkiä on Kapsajoella, Aakenusjoella sekä Loukisella. Melonnan lisäksi Ounasjoella on jonkin verran kalastus- ja virkistyskäyttöä.

2.9 Kunnallistekniikka

2.9.1 Energiahuolto

Levin keskusta-alueen kaukolämmön toteuttamisesta on kunnanhallitus tehnyt päätöksen 13.10.2005.

Sähkön jakelusta Kittilän kunnassa vastaa Rovakaira Oy. Vuonna 2005 valmistui Leville uusi 110 kV:n sähköasema ja 110 kV:n siirtojohto turvaamaan kasvavaa kysyntää. Levillä rakennettiin vuoden 2004 aikana sähköverkkoa noin 250 tontille ja vuonna 2005 määrä lieenee samaa luokkaa.

2.9.2 Vesihuolto

Suunnittelualueella toimii kaksi vesihuoltolaitosta: Levin Vesihuolto Oy ja Könkään läntinen vesiosuuskunta. Vesihuoltoverkostot on esitetty liitteessä 11.

Levin alueen vesihuollosta vastaa Levin Vesihuolto Oy. Vedenottamoista (4 kpl) saadaan laadullisesti hyvää vettä. Määrällisesti vesi riittää juuri sesonkiajan tarpeeseen. Kehtosvaaran alueelta on löydetty huomattavia pohjavesiesiintymiä.

Levin jätevedenpuhdistamossa käsitellään myös kirkonkylän jätevedet. Levin vuodepaikkamäärän kasvaessa on puhdistamon toiminnan tehostaminen ajoitettu lähivuosille. Kunnan alueelta tulevat sakokaivolietteen käsitellään puhdistamolla ja syntynyt puhdistamoliete kompostoidaan puhdistamoalueella. Lisärakentamista Levin kaava-alueille voidaan toteuttaa nykyiseen vesihuoltoverkoston tukeutuen.

Könkäällä toimii Könkään läntinen vesiosuuskunta, jossa on 26 liittyjää Ounasjoen länsipuolella. Vedenottamosta saadaan tällä hetkellä laadullisesti ja määrällisesti hyvää talousvettä. Könkään vesiosuuskunnalla ei ole omaa jätevedenpuhdistamoa, joten jätevesien käsittely toteutetaan kiinteistökohtaisin ratkaisuin. Vesiosuuskunnalla on vain yksi vedenottamo, joka sijaitsee tulvaherkällä alueella.

Hanhimaassa on valmis suunnitelma keskitetystä vedenjakelusta. Suunnitelma kattaa asutuksen päätien varressa ja ulottuu koulun eteläpuolelta Hanhelaan suunnitellulle vedenottamopaikalle. Näin hankkeen rahoituslaskelmille ja rakentamispäätöksen tekemiselle on olemassa perusteet, mikäli verkoston varrella olevat kiinteistöt liittyvät keskitettyyn järjestelmään. Muualla suunnittelualueella ei ole vesijohto- tai viemäriverkostoja. Vedenotto ja jätevesien käsittely on järjestetty kiinteistökohtaisesti.

Levin pohjoispuolen vesihuollon yleissuunnitelma valmistuu lähiaikoina.

2.9.3 Jätehuolto

Kittilässä sekajätteet kerätään tällä hetkellä kiinteistökohtaisiin keräysastioihin, jotka tyhjennetään jätehuoltoyrittäjän toimesta. Jätteet kuljetetaan kirkonkylästä n. 8 km etelään sijaitsevalle Ahvenvuoman kaatopaikalle loppusijoitettavaksi.

Kunnan alueella ei ole toteutettu hyötyjätteiden lajittelua eikä keräilyä. Metalliro-mua, paperia ja ongelmajätteitä on kerätty vuotuisilla tempauksilla.

Vuonna 2004 Inarin, Kittilän ja Sodankylän kunnat sekä Kemijärven kaupunki ryhtyivät selvittämään laajempaa yhteistyötä jätehuollon alalla. Keväällä 2005 on perustettu kuntayhtymä, jonka tavoitteena on hoitaa koko jätehuoltosektorin teh-tävät kaikkien näiden kuntien alueella yhteisesti, jolloin kunnille ei jäisi jätehuol-toon liittyviä tehtäviä ja kustannuksia

2.9.4 Tietoliikenne

Suunnittelualueella Levillä, Könkäällä ja Rautuskylässä on yleisesti saatavilla kiinteä laajakaistayhteys. Muut haja-asutusalueet ovat tämän ajan tarpeisiin hi-taitten ISDN- tai modeemiyhteyksien varassa.

2.10 Elinkeinorakenne

2.10.1 Yleiskuvaus

Työpaikat

Kittilässä työpaikkoja oli yhteensä 2317 vuonna 2003. Lähes 80 % työpaikoista sijaitsi palvelualan yrityksissä. Alkutuotannon osuus oli noin 8 % ja jalostuksen osuus noin 9 %⁵⁴. Vuosien 1993–2003 välisenä aikana työpaikkojen lukumäärä on kasvanut 16 %. Eniten työpaikkoja on vähentynyt alkutuotannosta ja teollisuu-desta. Työpaikkoja on syntynyt lisää yksityisten palvelujen alueelle, esim. majoi-tus- ja ravitsemistoimintaan ja siivouspalveluihin.

Toimiala	2003*	Muutos 1993-2003
ALKUTUOTANTO	192	-58 %
JALOSTUS	206	-10 %
Teollisuus	46	-50 %
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	23	21 %
Rakentaminen	131	16 %
YKSITYISET PALVELUT	1079	64 %
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottori- ajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus	219	38 %
Majoitus- ja ravitsemustoiminta	483	156 %
Liikennettä palveleva toiminta ja matkatoimistot	68	152 %
Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike- elämän palvelut	168	70 %
Kiinteistöalan palvelut	41	-5 %
Muu liike-elämää palveleva toiminta	101	146 %
Siivous	32	700 %
Muut palvelut liike-elämälle	11	120 %

⁵⁴ Tilastokeskus 5.12.2005

JULKISET PALVELUT	770	35 %
YHTEENSÄ	2317	16 %

Toimipaikat

Vuonna 2003 Kittilässä oli yhteensä 470 yritysten toimipaikkaa. Vuodesta 1995 toimipaikkojen määrä on kasvanut 34,7 %⁵⁵. Toimipaikkojen henkilöstön määrä oli 1247 henkilöä ja liikevaihto yli 138 miljoonaa euroa.⁵⁶ Tilastokeskuksen yritysrekisterin⁵⁷ mukaan Kittilässä rekisteröityjä toimivia yrityksiä on yhteensä 515 kappaletta.

	Toimivat yritykset 31.03.2004
Yhteensä	515
Maatalous, riistatalous ja metsätalous	16
Kalatalous	1
Kaivostoiminta ja louhinta	2
Teollisuus	41
Sähkö-, kaas- ja vesihuolto	6
Rakentaminen	61
Tukku- ja vähittäiskauppa	64
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	59
Kuljetus, varastointi ja tietoliik.	91
Rahoitustoiminta	2
Kiinteistö-, vuokraus-, tutk.palv.	104
Koulutus	1
Terveystenhuolto- ja sosiaalipalv.	7
Muut yht.kunn. ja henk.koht. palv.	60

Matkailun työvoimaksi on arvioitu 1572 henkilöä, joka sisältää sekä työntekijät että työnantajat yrityksissä. Työvoiman muutos matkailualalla on esitetty seuraavassa taulukossa työntekijätyypeittäin⁵⁸.

	2002	2003	2004	2005	Muutos 04/05
Yrittäjiä yrityksissä yhteensä	228	277	339	356	17
Vakituiset työntekijät	320	334	348	438	90
Määräaikaiset työntekijät	546	369	526	468	-58
Osa-aikaiset työntekijät	108	263	180	279	99
Harjoittelijat	51	64	37	31	-6
Yhteensä	1253	1307	1430	1572	142

⁵⁵ Tilastokeskus 11.5.2005

⁵⁶ Lapin liitto 27.1.2005

⁵⁷ Tilastokeskus 15.11.2004

⁵⁸ Työvoimatoimisto

2.10.2 Alkutuotanto

Metsätalous

Metsätalous on Kittilän kunnalle tärkeä verotulojen lähde, joskin metsätalouden ja siihen liittyvien palveluiden osuus työpaikoista on vain n. 3 %. Vuonna 2003 metsätaloudessa ja siihen liittyvien palveluissa oli yhteensä 70 työpaikkaa⁵⁹.

Pääosa Levin ympäristön alueen metsistä on talousmetsiä. Alueen metsistä osa on valtion metsää (alueen etelä- ja länsiosa sekä Levitunturin kaakkoisosa, Taalovaaran alue), ja osa yksityisten tai yritysten omistuksessa. Matkailullisesti ja maisemallisesti mielenkiintoisimmat metsäalueet suunnitelman alueella sijaitsevat Levitunturilta länteen kohti Ylläs-Aakenustunturin aluetta. Ulkoilureitit kohti em. tunturialuetta kulkevat Kätkätunturin, Pyhätunturin ja Homevaaran kautta. Kätkätunturin alue ja Pyhätunturin itäosa ovat yksityisten omistuksessa, kun taas muu osa Pyhätunturia ja Homevaara ovat valtion maata.

Vuonna 2004 puukauppa oli Kittilässä suhteellisen vilkasta. Kokonaismyyntimäärä oli 155.000 m³, josta tukkia oli 50.000 m³ ja kuusitukkia 4.000 m³ ja pikkutukkia 5.000 m³.⁶⁰

Maatalous

Vuonna 2003 maataloudessa, riistataloudessa ja niihin liittyvissä palveluissa oli Kittilän kunnassa Tilastokeskuksen tietojen mukaan 122 työpaikkaa. Työpaikkojen osuus kunnan kaikista työpaikoista oli tuolloin enää noin 5 prosenttia. Maatalouden ja riistatalouden työpaikat ovat vähentyneet 1990-luvun alusta lähtien sekä Kittilässä että koko Tunturi-Lapin seutukunnassa⁶¹.

Kittilän kunnan maaseutuelinkeinotilaston mukaan kunnassa oli vuonna 2004 yhteensä 106 maatilaa. Näistä 32 oli maidontuottajatilaa ja 60 pelto- tai puutarhaviljelyyn keskittyntä tilaa. Kaikista tiloista 104 maatilaa haki kunnan kautta maatalouden tulotukia vuonna 2004. Maatalouden piirissä työskenteleviä yrittäjiä oli kunnan mukaan samana vuonna 131.⁶²

Maatilojen määrä oli nousussa 1990-luvun loppupuoliskolla, mutta 2000-luvulla tilojen määrä on laskenut vuosittain. Kasvaneiden tuotanto- ja kuljetuskustannusten vuoksi etenkin maidontuottajatilojen lukumäärä on ollut laskussa viime vuosikymmeninä⁶³.

Vuonna 2004 viljeltyjen peltujen yhteenlaskettu pinta-ala Kittilässä oli 1582 hehtaaria. Peltomaan pinta-ala on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 200 hehtaaria. Samaan aikaan tapahtunut tilojen lukumäärän vähentyminen on nostanut myös tilojen keskimääräistä kokoa.⁶⁴ Ylivoimaisesti eniten peltomaata oli käytössä vuonna 2004 rehunurmena, noin 1470 hehtaaria (93%) peltopinta-alasta. Muita merkittäviä pellon käyttömuotoja olivat kesanto tai tilapäisviljelmät

⁵⁹ Lapin liitto (2005).

⁶⁰ Kittilän Metsänhoitoyhdistys ry (2005). Toimintakertomus 2004.

⁶¹ Lapin liitto (2005).

⁶² Kittilän kunta (2005). Maaseutuelinkeinotilasto.

⁶³ Kittilän kunta. Elinkeinoasiamies Tero Rantanen (suullinen tieto 9.12.05)

⁶⁴ Kittilän kunta (2005). Maaseutuelinkeinotilasto.

(55 ha) ja viljan kasvatusta (15 ha). Perunan viljelyyn käytettiin 2,2 hehtaaria pelto-
maasta.⁶⁵

Poronhoito

Kittilässä poronhoidon suhteellinen merkitys kunnan taloudelle ei ole yhtä suuri kuin Tunturi-Lapin reuna-alueiden kunnissa. Poronhoitoon liittyy kuitenkin kulttuurisia arvoja ja se koetaan osaksi alueen yhteistä imagoa. Lähes viidennes maan lukuporoista, yhteensä noin 40 000 yksilöä on Tunturi-Lapin paliskunnissa. Kittilän alueen porotalouden rekisteröidyt työpaikat sisältyvät edellä kuvattuihin maatalouden ja riistatalouden työpaikkoihin.⁶⁶

Kuva 28. Suunnittelualueelle sijoittuu neljä paliskuntaa: Muonion, Alakylän, Kyrön, ja Kuivasalmen paliskunnat.

Kittilän alueella toimii neljä paliskuntaa, joissa oli vuosina 2003-2004 yhteensä 364 poronhoitajaa. Poronhoitajista noin 300 oli Kittiläläisiä. Lukuporoja Kittilän paliskuntien alueilla oli vuosina 2003-2004 yhteensä 12 700. Kunnassa suoritetun seurannan mukaan vuonna 2004 merkittävän osan tuloistaan porotaloudesta

⁶⁵ Kittilän kunta (2005). Maaseutuelinkeinotilasto.

⁶⁶ Lapin liitto (2005).

saavia maatiloja oli 105, joista 34 tilalla harjoitettiin myös muuta maataloutta, lähinnä peltoviljelyä. Porotalousyrittäjiä oli samana vuonna 116.⁶⁷

Sekä porotilojen että poroyrittäjien määrä on kasvanut Kittilässä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Nykysuuntauksen mukaisesti myös porotilojen toiminta on monipuolistumassa ja suuntautuu perinteisen poronhoidon lisäksi myös matkailuun liittyvien ja erilaisten elämyspalvelujen tarjontaan⁶⁸.

Kalatalous

Kalatalouden merkitys Kittilän kunnassa on vähäinen. Tätä selittää ennen kaikkea kunnan sijainti Tunturi-Lapin eteläosassa, kaukana sekä rannikoilta että suurilta sisävesialueilta. Vuonna 2004 Kittilässä toimi vain yksi kalataloutta harjoittava yritys⁶⁹. Kalastusta harjoitetaan kunnan alueella lähinnä harrastuskalastuksena tai kotitarvekalastuksena.

Merkittävin vesistö on kunnan halki pohjois-eteläsuunnassa virtaava Ounasjoki, jonka varsi on harrastuskalastajien käytössä ja näin ollen myös osa Kittilän matkailutarjontaa. Osalla Kittilässä toimivista matkailualan yrityksistä on tarjolla harrastuskalastukseen liittyviä palveluita, kuten opastettuja kalaretkiä ja -safareita⁷⁰. Ounasjoki on suurin kokonaan maamme rajojen sisällä olevista rakentamattomista joista, ja vaikka kalastuslupien myynti Ounasjoen alueella on kasvanut viime vuosien aikana, joen varsilla on edelleen runsaasti tilaa kehittää kalastukseen ja muuhun virkistyskäyttöön liittyviä matkailupalveluja.⁷¹ Joen hoito- ja kunnostustöillä sekä kalaistutuksilla on pyritty turvaamaan sekä ympäristön tila että kalakantojen kestävyys. Tulevaisuudessa yhtenäisillä, selvästi merkityillä virkistysreiteillä voidaan edelleen vähentää ympäristöön kohdistuvaa kulutusta.⁷²

Vesi- ja ympäristöhallituksen vesistöjen laadullisen käyttökelpoisuusluokituksen mukaan etenkin Ounasjoen ylä- ja keskiosien virkistyskäyttöluokka on erinomainen ja vesistö soveltuu monipuolisesti virkistyskäyttöön. Veden laadun puolesta vesistö käy kaikkien Pohjois-Suomessa elävien makean veden kalojen elinympäristöksi. Ounasjoelle on viime vuosikymmenten aikana istutettu plankton-, pohja-, ja vaellussiikaa, järvitaimenta, purotaimenta, harjasta ja kirjolohta.⁷³

Ounasjoen kokonaiskalansaaliit vaihtelevat vuosittain. Eniten saaliiksi saadaan kuitenkin harjasta ja haukea, joiden osuus saaliista on noin puolet. Vuosina 1994-1999 tehdyn kalastuskirjanpidon mukaan kokonaissaaliista noin 60 % pyydettiin verkoilla ja 29 % vapakalastusvälineillä. Saaliskaloina harjus, taimen ja hauki olivat tärkeimpiä. Koukuilla pyydettiin 8 % kokonaissaaliista ja saalis koostui ma-teesta, taimenesta, harjuksesta ja hauesta.⁷⁴

⁶⁷ Kittilän kunta (2005). Maaseutuelinkeinotilasto.

⁶⁸ Kittilän kunta. Elinkeinoasiamies Tero Rantanen (suullinen tieto 9.12.2005).

⁶⁹ Lapin liitto (2005).

⁷⁰ Kittilän kunta (2005).

⁷¹ Ounasjoen kalastusalue. Isännöitsijä Risto Similä (suullinen tieto 9.1.2006).

⁷² Ounasjoen kalastusalue (2003). Ounasjoen käyttö- ja hoitosuunnitelma.

⁷³ Ounasjoen kalastusalue (2003). Ounasjoen käyttö- ja hoitosuunnitelma.

⁷⁴ Ounasjoen kalastusalue (2003). Ounasjoen käyttö- ja hoitosuunnitelma.

2.10.3 Yritystoiminta

Kittilän yrityspohja

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2004 Kittilässä toimi yhteensä 515 rekisteröityä yritystä. Yritystoiminta on keskittynyt toisaalta kunnan kirkonkylään ja sieltä noin 18 kilometriä pohjoiseen sijaitsevaan Sirkan kylään, Levin matkailukeskuksen ympäristöön.

Eniten toimivia yrityksiä oli kiinteistö- ja vuokraustoimialalla, yhteensä 194 kappaletta. Kuljetus, varastointi ja tietoliikenteen toimialalla yrityksiä oli 91 kappaletta ja tukku- ja vähittäiskaupan sekä rakennus- ja maa- ja vesihuoltotoimialalla molemmissa hieman yli 60 yritystä. Suurin työllistäjä Kittilässä on kuitenkin majoitus- ja ravitsemustoiminnan toimiala, jonka yrityksiä oli vuonna 2004 toiminnassa 59 kappaletta. Majoitustoiminnan alalla eniten henkilöstöä työskenteli hotelleissa (hieman alle 300 henkilöä) ja ravintoloissa (noin 80 henkilöä)⁷⁵.

Kittilän yritystoimintaa ja houkuttelevuutta edistävät alueen toimivat liikenneyhteydet. Kittilästä ja Leviltä on hyvät kulkuyhteydet myös muihin Lapin matkailukeskuksiin ja Rovaniemelle on matkaa noin 150 km. Kittilän lentokentältä on päivittäiset yhteydet Helsinkiin ja lentoyhteyden merkitys sekä kotimaan että ulkomaan matkailijoiden kannalta on keskeinen tekijä alueen kehityksessä.

2000-luvun alusta lähtien yritysaktiivisuus on kasvanut ja Kittilässä kehitys on ollut maan keskiarvoa ja naapurikuntia voimakkaampaa. Uusia yritysmuotoja (henkilöyhtiöt, osakeyhtiöt yms.) on rekisteröity Kittilässä viime vuosina 60 - 70 kappaletta/vuosi. Yrityskanta on pääosin pieniä mikroyrityksiä ja pk-yrityksiä. Yli 500 yrityksestä vain noin 40 työllistää 5 henkilöä tai enemmän⁷⁶.

Kittilän ja Levin alueen yritysten kehitysnäkymät 2005

Kittilän kunta toteutti alkuvuodesta 2005 yrityksille suunnatun kyselyn, jossa kartoitettiin Kittilän ja Levin alueen yritysten kehitysnäkymiä. Kyselyyn vastanneita yrityksiä oli yhteensä 117 kappaletta. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastanneilla yrityksillä oli positiivinen kokonaiskuva liiketoiminnan kehittymisestä Kittilässä myös tulevaisuudessa. Rahoituksen järjestäminen ei tunnu olevan ongelma Kittilässä, mutta osaavasta työvoimasta on puutetta. Matkailualan toimintaan liittyvä sesonkityövoiman tarve on esimerkki yhdestä erityispiirteestä Kittilän ja koko Lapin työmarkkinoilla⁷⁷.

2.10.4 Matkailu

Yleiskuvaus

Tunturi-Lapissa on neljä tunturikeskusta Levi, Ylläs, Pallas ja Olos, joista Levi ja Ylläs ovat valtakunnantason matkailukeskuksia. Levin matkailukeskus voidaan rajata käsittämään alueen, jolla suurin osa Levin reiteistä sijaitsee. Alueen ydin-keskustana voidaan pitää eturinteen alla alppitalojen hahmottamaa kaupunki-

⁷⁵ Tilastokeskus

⁷⁶ Kittilän kunta. Elinkeinoasiamies Tero Rantanen.

⁷⁷ Kittilän kunta. Elinkeinoasiamies Tero Rantanen.

maista keskustaa, jonka ympärille levittäytyy Levin ympäristien määrittämä lomarakentamisen alue.⁷⁸ Suunnittelualueen matkailu keskittyy pääosin Leville, joten tässä keskitytään kuvaamaan matkailua Levin kehityksen kautta.

Matkailijat tulevat hakemaan Leviltä harrastusmahdollisuuksien lisäksi luontoelämyksiä, jotka rakentuvat Lapin koskemattoman luonnon ympärille. Tällainen erämaaluontainen luonto on suunnittelualueella hyvin saavutettavissa. Luontomat- kailu on voimakkaassa kasvussa ja siihen liittyvien ohjelmapalvelujen sekä itse- näisen luontomat- kailun kehittäminen vaativat yhtenäisten luontoalueiden säily- mistä Levin välittömässä läheisyydessä. Kätkä, pienvedet sekä erämaahenkiset alueet ovat keskeisiä luontomat- kailun vetovoimatekijöitä. Myös kulttuurimat- kailu- la on suunnittelualueella vahva asema. Suunnittelualueen lukuisat kulttuurihisto- rialliset kohteet, nykykulttuuri sekä merkittävät kulttuuriympäristöt antavat kulttuu- rimatkailun kehittämiselle erinomaiset edellytykset.

Kohdealueen kannalta menestyvän matkailukohteen keskeisimmäksi elementiksi on perinteisesti ymmärretty *saavutettavuus*. Se on tärkeä tekijä varsinkin mas- samatkailukohteiden kohdalla, mutta saavutettavuus ei kuitenkaan yksinomaan riitä, vaan se edellyttää rinnalleen *vetovoimatekijöitä* ja erityisesti matkakohtee- seen rakentuneita ja sidottuja *attraktioita*. Lisäksi matkailussa on kyse erityisestä talouden muodosta. Tarkastellaanpa matkailun kehittämistä elinkeinon, alueta- louden tai kestävyys- näkökulmista niin matkailutalouden ytimenä on yritystoi- minta. Menestyäkseen syrjäseudut tarvitsevat *palveluja*, matkailijoita palvelevia yrityksiä, jotka tuottavat tuloja ja työllisyyttä sekä muita vaikutuksia alueelle. Nä- mä kolme kokonaisuutta muodostavat erityisesti massaturismin kehittymisen kannalta menestystekijät (taulukko). Näihin verrattuna mm. markkinointi ja liiketai- to-osaaminen ovat modernin matkailukehityksen valossa 'vasta' toissijaisia teki- jöitä, ja esimerkiksi tutkimustiedon saatavuus tai yhteydet paikallisuuteen ovat toimineet vasta 'muina' tekijöinä matkailun kehitystyössä.⁷⁹

Taulukko: Matkailukohteen yleiset menestystekijät massaturismissa¹¹

<i>Ensisijaiset tekijät</i>	<i>Toissijaiset tekijät</i>	<i>'Muut' tekijät</i>
*Saavutettavuus	*Markkinointi ja imago	*Osaava henkilökunta
*Vetovoimatekijät ja attraktiot	*Infrastrukturi	*Tutkimustiedon saatavuus
*Palvelut	*Liiketaito-osaaminen	*Kytkenät paikallistalouteen
	*Työvoimakustannukset	

Edellä mainituista erityisesti markkinointi nostetaan usein menestyvän matkailu- kohteen ytimeen. On totta, että markkinoinnilla on suuri merkitys matkailijoiden kohteen valinnassa. siitä huolimatta sen voidaan nähdä jäsentyvän vasta toissi- jaisena tekijänä suhteessa saavutettavuuteen, attraktioihin ja palveluihin; mikäli ensisijaiset tekijät eivät ole matkailukohteen osalta kunnossa, on niitä vaikea pit- käjänteisesti ja uskottavasti sellaisiksi markkinoinninkaan avulla tuottaa. Toisaalta ilman toimivaa markkinointia ensisijaiset tekijät eivät vielä takaa menestystä. Si- ten yllä olevassa taulukossa esitetyistä tekijöistä monet ovat sidoksissa toisiin- sa.¹¹

⁷⁸ Hakkarainen (2005). Ylläksen ja Levin kohdekartoitukset. Maisemalaboratorio- hanke

⁷⁹ Saarinen, J. 2005. Matkailu, kestävyys ja syrjäseutujen kehittäminen. Naturpolis Kuusamo koulu- tus ja kehittämis- palvelut. Luonto, matkailu ja aluekehitys.

Eräitä keskeisimpiä tulevaisuuden matkailutalouteen ja sen menestymiseen vaikuttavia muutostekijöitä ovat *kestävyys*, niin sanottu *uusi matkailu* sekä *kansainvälistyminen ja globalisaatio*. Matkailun kestävyys merkitys korostaa paikallisuuden, primaarisen matkailutoiminnan ulkopuolisen paikallistalouden ja yhteisöjen hyvinvoinnin merkitystä sekä matkailun vaikutusten tuntemista ja hallinnointia. Samoin uusi matkailu korostaa 'aitoutta', pienimuotoisuutta ja paikallisuutta sekä markkinoiden ja asiakkaiden tarpeiden aiempaa syvällisempää tuntemusta. Tässä yhteydessä on erityisesti korostettu luontoon ja paikalliseen perinteeseen nojaavan matkailun voimakasta kasvua ja toisaalta massamatkailun suhteellisen merkityksen vähenemistä. Tämä tarkoittaa yleisellä tasolla osittaista siirtymistä massaturismista kohti yksilöllistä matkailua ja kuluttajaryhmiä erottelevia tuotteita. Siirtyminen ei kuitenkaan tarkoita massaturismin loppua vaan pikemminkin sen haastamista ja uusien matkailumuotojen ja matkailijoiden ilmaantumista markkinoille.¹¹

Matkailun arvot ovat suurimmaksi osaksi yhteneviä maiseman arvojen kanssa. Luonnon läheisyys, erämaahenkinen ja monipuolinen maisema ovat luontomat- kailua ajatellen ensiarvoisen tärkeitä. Tällaisia ovat mm. Ounasjokivarsi ja Kätkä- tunturi. Maisemaan ja kulttuurihistoriaan liittyvistä taruista saadaan lisäarvoa myös matkailulle. Lisäksi erämaista matkailukalastusta ajatellen korostuu Nuotti- järven ja Kätkäjärven merkitys. Nuottijärvi on maisemallisesti erityisen kaunis. Kätkäjärven liittyy kulttuurisia arvoja elokuvan Maa on syntinen laulu kautta, jos- sa järvimaisema on ollut osana.

Luontoarvoista merkittävimpiä ovat ne kohteet, joilla on suojeluarvoa. Suunnitte- lualueen luontoarvot painottuvat seuraaviin osatekijöihin:

- suoalueet
- Ounasjokivarsi ja sen perinnemaisemakohteet
- pienvedet
- suurten petolintujen tarvitsema erämaan luonteinen maisema: ojittamattomat suot, rakentamattomat tunturit ja vaarat

Viime vuosina yhä enemmän keskustelua herättäviä arvoja ovat hiljaisuus ja pi- meät alueet. Ne ovat tekijöitä, joilla saadaan lisäarvoa myös matkailulle. Ne ovat kontrasteja nykypäivän kiireiselle elämälle. Pimeässä loistava tähtitaivas tai re- vontulimaisema mahdollistaa monelle uuden kokemusmaailman.

Erityistä merkitystä suunnittelualueen matkailumaiseman kehittämiselle on niillä kohteilla, joissa yhdistyvät sekä maiseman, luonnon että matkailun arvot.

Matkailun historiaa

Matkailu ja hiihtoturismi lähti Levillä ja Sirkkan kylässä käyntiin ennen sotia. En- simmäinen varsinainen matkailuyritys aloitti Sirkassa vuonna 1953. Laskettutoi- minta alkoi varsinaisesti vuonna 1964, kun Kittilän kunta hankki maata Levituntu- rilta ja ensimmäinen hissi rakennettiin. Matkailuyrityksiä tuli 1970-luvulla lisää ja lomamökkien rakentaminen aloitettiin. 1980-luku oli vilkkaan matkailurakentami- sen aikaa. Kun matkailutoiminta vilkastui, tarvittiin myös hotellimajoitusta; hotelli Levitunturi perustettiin vuonna 1981. Vuonna 1982 avattiin Kittilän lentokenttä, mikä oli erittäin merkittävää koko Tunturi-Lapin matkailun kehittämiselle. Alueen myynnin ja markkinoinnin tehostamiseksi perustettiin vuonna 1989 Levin Matkailu Oy, joka toimii myös alueen keskusvaraamona.

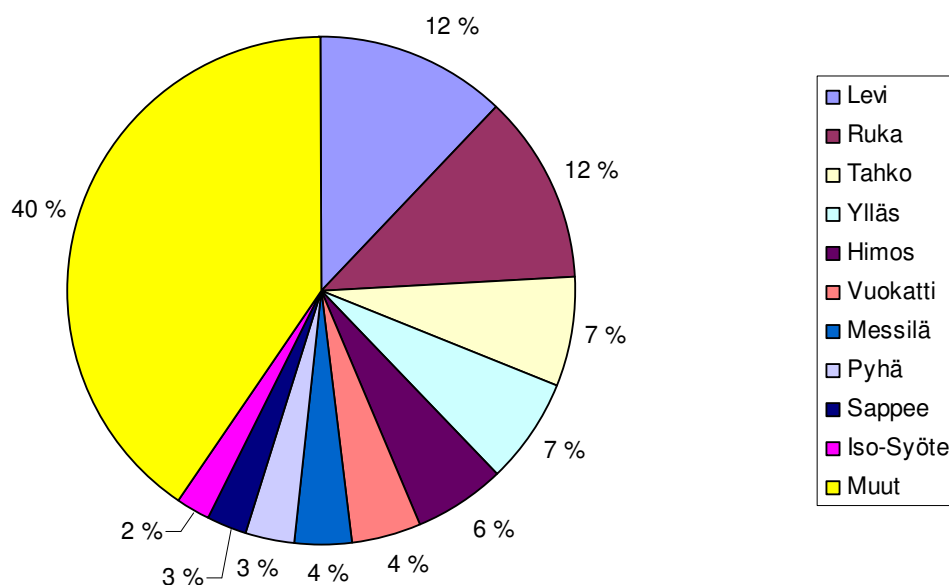

Vuosituhanen vaihtuessa käynnistettiin Levillä Suomen ensimmäinen Gondolihissi. Levi on tehnyt tiivistä yhteistyötä alppimaajoukkueen kanssa sekä nostanut rinteiden sekä niiden oheispalvelujen tason maailmancup-tasolle. Levillä järjestettiin naisten maailmancup-osakilpailu helmikuussa 2004.

Matkailu nyt

Levi on kehittynyt hiihtokeskuksesta ympärivuotiseksi matkailukeskukseksi, jonka selkeä pääpaino on kuitenkin ruska- ja talvikausissa. Joulumatkailu on uusi painopiste kehitystyössä. Leviä voidaan luonnehtia monella eri mittarilla mitattuna Suomen suurimmaksi talvimatkailukeskukseksi. Suomessa on 100 laskettelukeskusta, joista markkinaosuuksilla mitattuna Levi ja Ruka ovat miltei yhtä suuria.

Markkinaosuus 2004-2005⁸⁰.

Alueelle on viime vuosina rakennettu runsaasti erilaisia kesäaktiviteetteja: Skate Park, alamäkipyöräilyrinne ja lasten peuhamaa. Melonta, ratsastus, kalastus, golf sekä patikointi lisäävät lumettoman ajan tarjontaa. Myös erilaiset suur tapahtumat tuovat väkeä alueelle ympäri vuoden.⁸¹

Levin matkailukeskus lukuina⁸²:

- yli 19 000 vuodepaikkaa
- 4 hotellia
- 2 huoneistohotellia

⁸⁰ Suomen Hiihtokeskusyhdistys (2005).

⁸¹ Elämysten kesä (2005). Levin kesäesite.

⁸² Levin kotisivut (2005)

- 29 ravintolaa
- 6 välinevuokraamoja
- 2 caravan aluetta
- Golf-kenttä
- 45 rinnettä, joista valaistuja 15
- Superpipe, halfpipe, street, Snow Park
- 26 hissiä
- 230 km maastohiihtolatuja

Reitistöjä kehittämiseen on panostettu paljon. Näin matkailijat pääsevät entistä helpommin tutustumaan myös Leviä ympäröiviin kyliin. Kylien yritystoiminnassa onkin havaittu selvää matkailun tuomaa piristymistä viime vuosina.

Levin matkailupalvelut mm. ladut, rinteet, iltaelämä ja muut vapaa-ajan aktiviteetit ovat luonnollisesti myös paikallisten asukkaiden hyödynnettävissä. Päiväkävijöitä on runsaasti myös lähikuntien asukkaissa.

Matkailun kehitysnäkymiä

Levin tulevaisuuden matkailun kannalta keskeisimpiä kehitysnäkymiä.

Kestävä kehitys. Luonto pysyy Levin matkailun tärkeimpänä vetovoimatekijänä. Toisaalta matkailu on suuri maan ja luonnonvarojen kuluttaja sekä maiseman ja maankäytön muuttaja. Maankäytön ja maiseman suunnittelulla on Levin matkailun kehitymiselle tulevaisuudessa yhä tärkeämpi merkitys.

Luonto- ja kulttuurimatkailu kasvavat. Kulttuurimatkailussa erityisen suurta kasvua odotetaan kulttuuriaiheisille teemalomille. Luontomatkailun kasvuvauhti on koko matkailun kasvuun verrattuna kaksinkertainen. Näille molemmille on Levillä erinomaiset kehitysnäkymät.

Lomarakentamisen kehityssuuntana on siirtyminen määrästä laatuun. Suosituimpia ovat suuret matkailukeskukset ja niissä lähimpänä keskuksen ydintä sijaitsevat loma-asunnot. Lomarakentaminen jatkunee Levillä voimakkaana myös tulevaisuudessa. Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle tulee myös Levin loma-asunnoissa vietetty aika kasvamaan. Kasvu kohdistunee entistä tasaisemmin eri vuodelle.

Varttuneempi väestö yhä tärkeämmäksi asiakasryhmäksi. Vaikka Levi mielletään nykyisin suhteellisen nuorten kävijöiden paikaksi, tulevaisuudessa yhä useampi matkailija on varttuneempi. Tämä tulee huomioida esteettömyytenä, turvallisuutena ja ympäristön viihtyisyytenä. Samat tekijät toki soveltuvat muillekin käyttäjille esim. lapsiperheille.

Imagon merkitys kasvaa. Ympäristö ja sen tuomat mielikuvat sekä maisema ovat oleellinen osa alueen imagoa. Suunnittelussa on huomioitava Levin nykyinen imago ympärivuotisena, kansainvälisenä aktiviteetti- ja elämyskeskuksena, jossa luonto on koko ajan ulottuvilla ja helposti saavutettavissa.

Keskeiset megatrendit Levin kannalta:

- Kestävän kehityksen vaatimus.

- Kysyntä sirpaloituu, erilaisilla ryhmillä on erityyppisiä vaatimuksia ja odotuksia.
- Varttuneempi väestö yhä tärkeämmäksi asiakasryhmäksi. Terveys- ja hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa.
- Imagon merkitys voimistuu.
- Luonto- ja kulttuurimatkailu kasvaa.

2.10.5 Muutokset elinkeinorakenteessa

Palveluiden merkitys korostuu

Myös Kittilässä palvelualan yritysten merkitys kunnassa työllistäjänä ja verotulojen lähteenä tulee edelleen kasvamaan. Maa- ja metsätalouden piirissä työpaikat ovat sen sijaan koneellistumisen myötä vähentyneet viime vuosikymmeninä ja kehityssuunta on arvioiden mukaan edelleen laskeva. Maatalouden kannattavuus etenkin Pohjois-Suomessa on kytketty hyvin pitkälle maataloudelle osoitettujen tukiaisten määrään ja niissä tapahtuvaan kehitykseen.

Metsätalouden osalta suurta lisäystä kasvualueiden pinta-aloihin ei ole enää odotettavissa, sillä pääosa alueen metsistä on jo talouskäytössä. Kunnan alueella tehdyistä metsänhoitotoimenpiteistä johtuen puuston kasvu on kuitenkin lisääntynyt. Myös kuutioissa mitattu yksityismetsien kokonaismyyntimäärä on 2000-luvun vuosina ollut kasvussa. Kasvun tehokkaampi hyödyntäminen ja myynnin edistäminen tarjoavat taloudellisia kasvumahdollisuuksia metsäalalla myös tulevaisuudessa.⁸³

Maataloustoimintaan sisältyvän poronhoidon osalta alueen porotiloilla on pyrkimys ja tarve tulevaisuudessa monipuolistaa tilojensa toimintaa. Porotilojen tarjoamat elämyspalvelut ja omat tuotteet (poronliha, lappilaiset perinnetavarat ja luonnonantimet) nousevat yhä vahvemmin osaksi tilojen taloudellista toimintaa, puhtaasti poronhoidon rinnalle.

Jalostuselinkeinojen osalta rakennusalan kehitys työllistäjänä on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana positiivista. Rakennusalan työtilanne liittyy Kittilässä muun muassa loma-asuntojen kysyntään ja majoitus- ja ravitsemustoiminnan tarpeisiin. Näiden alojen kehityksellä on oletettavasti myös merkittävää vaikutusta rakennusalan toimintaan ja työllisyystilanteeseen tulevaisuudessa.

Yksityiset, matkailuun ja siihen liittyvän toiminnan, palvelut tulevat olemaan keskeinen osa myös Kittilän tulevaisuutta. Kotimaan markkinoilla kilpailu on kovaa ja kasvun mahdollisuus enää rajallinen. Tulevaisuudessa toiminnan tehostaminen, monipuolisuus, uusiutuminen ja ympärivuotisuus ovat kotimarkkinoiden kilpailuvaltteja. Ulkomailta tulevien matkailijoiden absoluuttisen määrän kasvattaminen on sen sijaan merkittävä mahdollisuus ja haaste tulevaisuudelle. Merkittävimpiä toimialoja myös tulevaisuudessa ovat majoitus- ja ravitsemustoiminta, kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut sekä tukku- ja vähittäiskauppa.

⁸³ Kittilän Metsänhoitoyhdistys ry (2005). Toimintakertomus 2004.

Uutta kaivostoimintaa

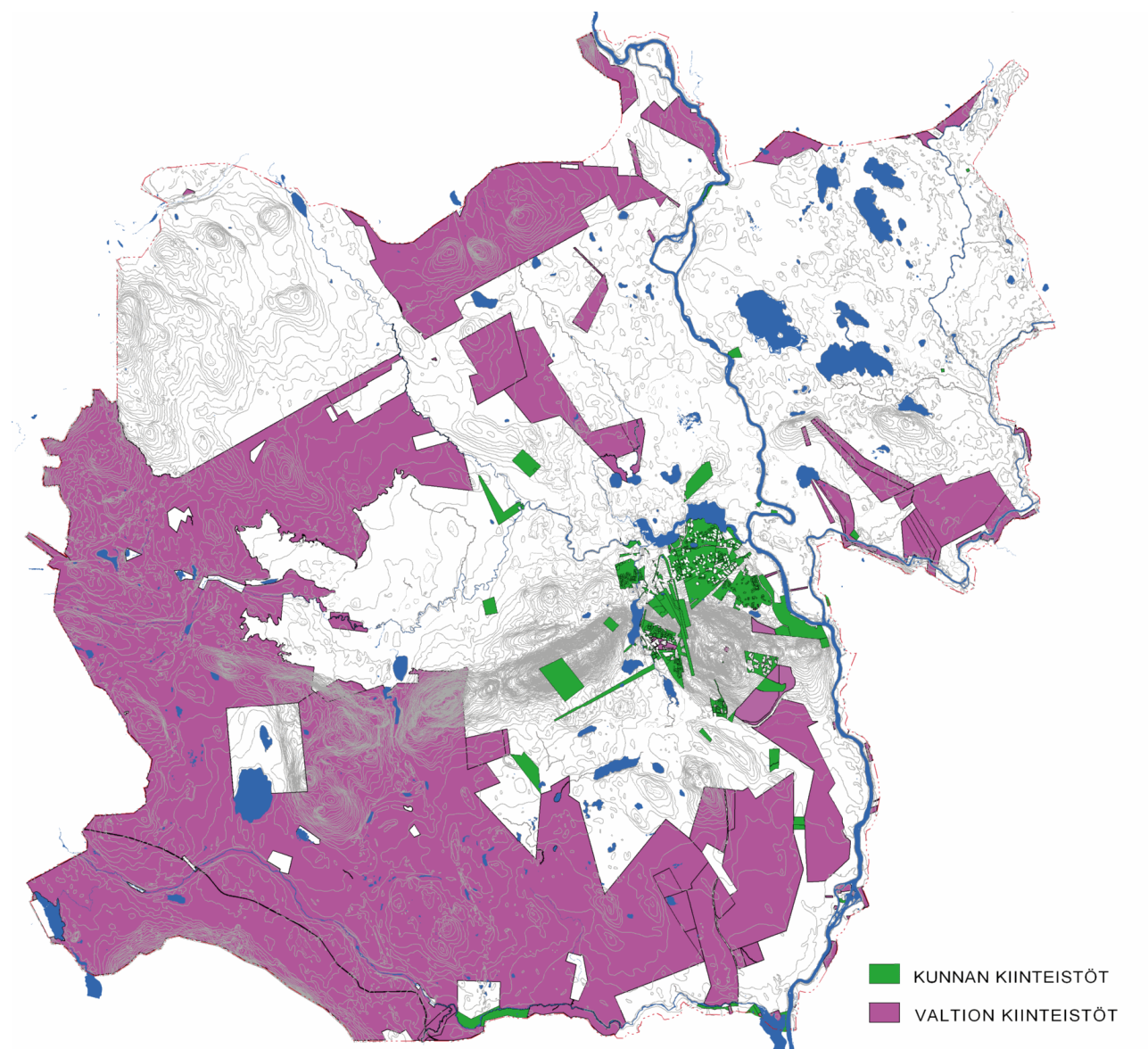
Kittilän Suurikuusikkoon on suunnitteilla uusi kultakaivos. Kanadalainen kaivosyhtiö Agnico-Eagle tutkii parhaillaan hankkeen kannattavuutta ja arvioiden mukaan kaivoksen rakentaminen voisi alkaa jo kesällä 2006. Varsinaisen kaivostoiminnan aloittaminen ajoittuisi tällä aikataululla kesäksi 2007. Kaivostoiminnan aloittaminen on saanut hyväksynnän myös valtiovallan taholta ja konkreettisista tukitoimista keskustellaan kaivosyhtiön ja kauppa- ja teollisuusministeriön välillä⁸⁴.

Kaivos työllistäisi arvioiden mukaan suoraan noin 200 henkeä ja samalla alueelle syntyisi myös välillisesti kaivoksen toimintaan liittyviä työpaikkoja. Kaivoksen avaaminen tarkoittaisi käytännössä kaivostoiminnan jatkumista Kittilässä arvioiden mukaan useamman vuoden tai jopa vuosikymmeniä, esiintymän laajuudesta riippuen. Kaivostoiminnan synnyttämät työpaikat muodostaisivat näin ollen, yhdessä matkailupalveluihin liittyvien työpaikkojen kanssa, erittäin merkittävän osan Kittilän tulevasta työpaikkakehityksestä⁸⁵.

⁸⁴ Lapin Radion uutiset 16.11.2005

⁸⁵ Pohjolan Sanomat 19.8.2005

2.11 Maanomistus

Kuva 29. Maanomistuskartta.

Kartasta havaitaan, että lähes puolet maa-alasta omistaa valtio, lähinnä suunnittelualueen etelä- ja itäosissa. Kunnan maanomistus keskittyy Levin asemakaavojen alueille sekä hajanaisiin palstoihin Levin ympäristössä.

3 Suunnittelutilanne

3.1 Valtakunnalliset suunnitelmat

Valtioneuvosto päätti maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaisista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 30.11.2000, ja päätös tuli lainvoimaiseksi 26.11.2001. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista tulee edistää valtion viranomaisten toiminnassa, maakunnan suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa.

Julkiselle hallinnolle kuuluva yhteisten resurssien käyttö asettaa yleiskaavalle lähtökohdat. Valtakunnalliset ja seudulliset tavoitteet turvaavat yleisen edun. MRL edellyttää yleiskaavatasoista tarkastelua myös yksittäisissä rakentamispäätöksissä. Päättävöitteenä ovat julkisten investointien tehokas käyttö ja osa-alueiden toimiminen verkkona estämällä yhdyskuntarakenteen hajautuminen ja siitä aiheutuvat kustannukset. Kaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulevat sovellettaviksi samanaikaisesti ja rinnakkain.

Yleistavoitteet osoittavat suuntaa tai määrittelevät painotuksia alueidenkäytön ratkaisuille, erityistavoitteet valtakunnallisia suunnitteluvaatimuksia. Yleiskaavan vaihtoehtojen pohjalta valittavan kaavaratkaisun tulee olla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen ja niitä edistävä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet noudattavat maankäyttö- ja rakennuslain kantavaa ajatusta päätösvallan siirrosta lähelle kansalaisia. Tavoitteissa ilmaistaan valtioneuvoston näkemys valtakunnallisesti merkittävistä alueidenkäytön kysymyksistä, mutta ei oteta kantaa niiden ratkaisemiseen.

3.2 Maakunnalliset suunnitelmat

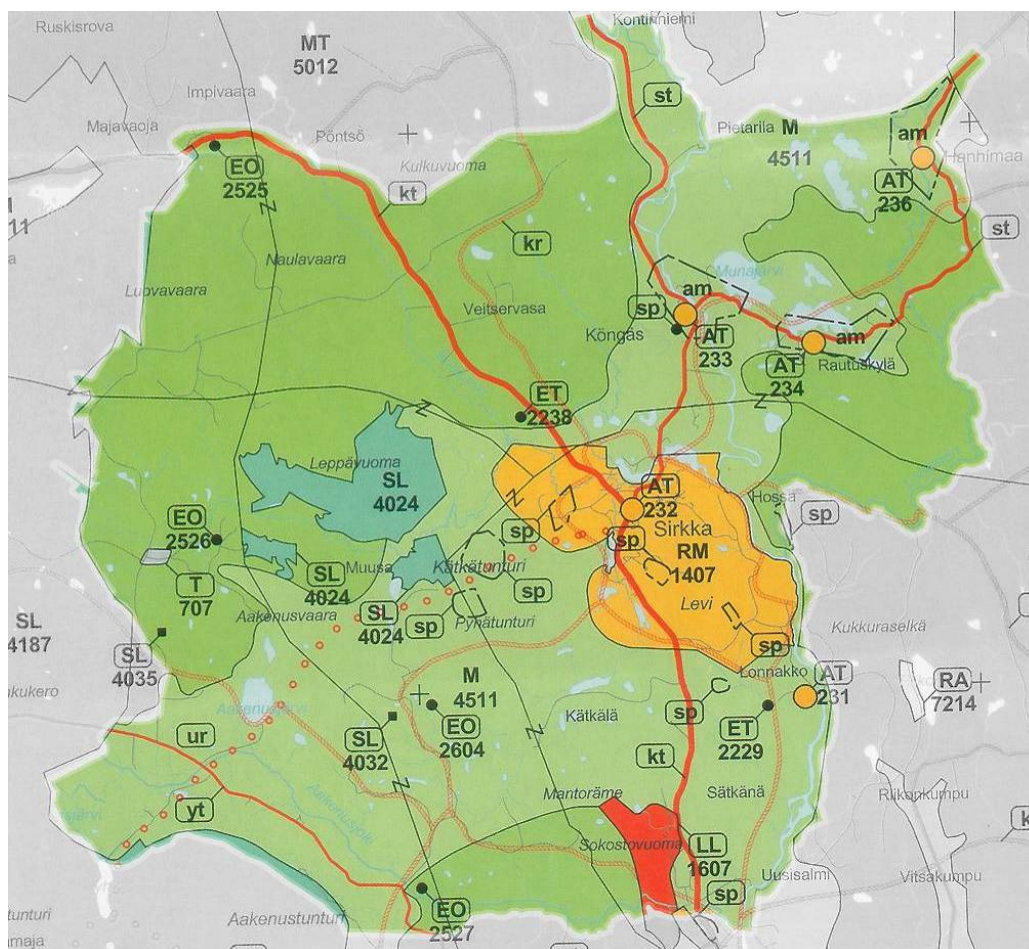
Lapin liitto toimii maakunnan, sen kuntien ja asukkaiden eduksi kehittämis-, suunnittelu-, tutkimus- ja edunvalvonta-asioissa. Lapin maakuntasuunnitelmassa todetaan mm. seuraavaa:

Lapin maakuntasuunnitelmassa 2022 ”ELÄKÖÖN LAPPI esitetään näkemys siitä, millaisessa Lapissa elämme vuonna 2022 ja millä keinoin tuohon tavoitteeseen pyritään. Maakuntasuunnitelma on maankäyttö ja rakennuslain mukainen pitkän aikavälin strateginen suunnitelma. Siinä osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Maakuntasuunnitelma on ohjeena seutukunnittain tehtävälle maakunta-kaavalle, joka ohjaa kuntakaavoitusta ja muuta alueiden käytön suunnittelua. Maakuntasuunnitelma on myös ohjeena muutaman vuoden tähtäyksellä tehtävälle maakuntaohjelmalle, jolla ohjataan konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja –hankkeita. Vuorovaikutteiseen suunnitteluun osallistuvat useat tahot pyrkivät kukin omalta osaltaan toimimaan suunnitelman mukaisesti. Maakuntasuunnitelmalla ei ole suoria oikeusvaikutuksia, vaan se on yhteisesti sovittu näkemys tavoitetilasta ja niistä toimintalinjoista, joita etenemällä tavoitteet saavutetaan.

3.2.1 Maakuntakaava ja seutukaava

Alueella on voimassa Tunturi-Lapin seutukaava, joka on vahvistettu 28.12.2001. Tunturi-Lapin seutukaavan päätavoitteena on: "Tunturi-Lapin alueen päätavoite on kehittää omaleimaista, korkeatasoista ja kansanvälistä matkailualueutta, joka tarjoaa hyvää palvelua laadukkaassa ja puhtaassa luonnonympäristössä sekä työtä ja toimeentuloa alueelle."

Seutukaava tullaan lähivuosina korvaamaan maakuntakaavalla, maakuntakaavatyö alkoi joulukuussa 2005 ja aikataulun mukaan se valmistuu keväällä 2009.

Kuva 30. Ote voimassa olevasta Tunturi-Lapin seutukaavasta.

- AT** Kyläalue
Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla sijaitsee tai joille suunnitellaan maaseudun peruspalveluita ja joita voidaan pitää sopivina rakentamisalueina.
- T** Teollisuustoimintojen alue
Merkinnällä osoitetaan teollisuuskäyttöön alueita niihin kuuluvine liikennealueineen, suojavyöhykkeineen ja yhdyskuntateknisen huollon alueineen sekä muine alueen pääasiallisia toimintoja palvelevine tiloineen, mm. varastot ja toimistot.
- RM** Matkailupalvelujen alue
Merkinnällä osoitetaan matkailu- ja lomakeskuksille, merkittävälle leirintäalueille, lomahotelleille, matkailuun liittyville lomakylille ja muille vastaaville toiminnoille alueita niihin kuuluvine virkistysalueineen.
- LL** Lentoliikenteen alue
- ET** Yhdyskuntateknisen huollon alue
Merkinnällä osoitetaan alueita yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia laitoksia, kuten voimalaita, suurmuuntamoalueita, vesilaitoksia, jätevedenpuhdistamoita, jätehuoltolaitoksia ja kaatopaikkoja sekä tietoliikennettä varten.

EO Maankamaran aineenottoalue

Merkinnällä osoitetaan alueita soran, turpeen tai muiden aineiden ottoa varten.

SL Luonnonsuojelualue

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita sekä virastojen ja laitosten päätöksellä perustettuja erikoismetsiä.

Alueelle voidaan rakentaa suojeluarvot säilyttävä retkeilyreitistö ja niihin liittyvät rakenteet hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen (27.6.1996) mukaisilla vanhojen metsien suojelualueilla on sallittua luontaistalouteen ja virkistykseen liittyvät toiminnot.

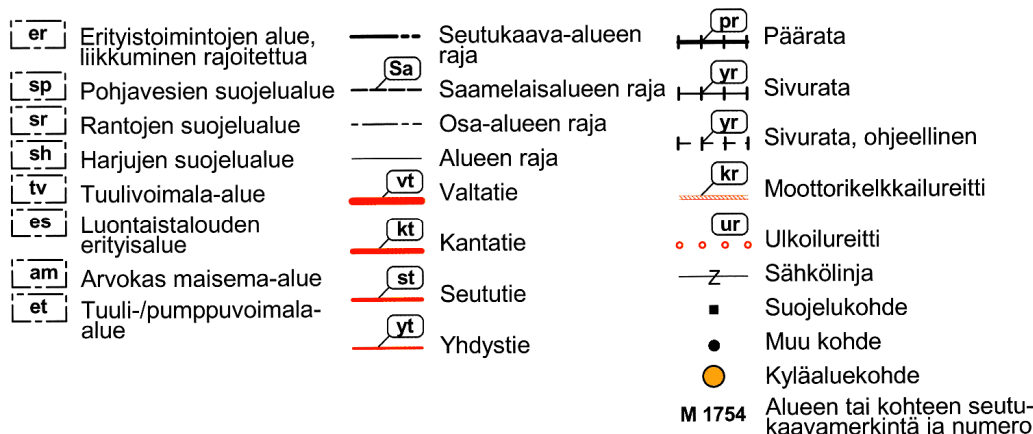
M Maa- ja metsätalousvaltainen alue

Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustuotantoon tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin, kuten haja-asutusluonteiseen pysyvään ja loma-asutukseen sekä jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun ja retkeilyyn.

MT Maa- ja metsätalousalue

Merkinnällä osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu erityisesti maa- ja metsätalouden harjoittamiseen ja jonka pelto- tai muut alueet halutaan erityisesti suojata sellaisilta rakentamisen ja muun maankäytön aiheuttamilta pysyviltä muutoksilta, jotka vaikeuttavat maa- ja metsätalouden harjoittamista. Myös maa- ja metsätalouden erityistarkoituksiin, kuten opetukseen, tutkimukseen tai jalostustoimintaan tarkoitettuja maa- ja metsätalousalueita osoitetaan tällä merkinnällä.

Merkinnällä osoitetaan Tunturi-Lapin seutukaavassa ensisijaisesti puuntuotantoon tarkoitettuja alueita. Pyrkimyksenä on suojata nämä alueet sellaiselta rakentamiselta ja muulta maankäytöltä, joka pysyvästi vaikeuttaisi metsätalouden harjoittamista.

Kuva 31. Seutukaavamerkinnot.

Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjeista.

Maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista lukuunottamatta hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tulisi rakentaa, ellei niitä yksityiskohtaisemmassa kaavassa ole rakentamiseen sopivaksi osoitettu.

Malmienetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava. Lisäksi on selvitettävä, millä ehdoilla suojelualueelta tai muulta rajoituksia omaavalla alueella mahdollisesti löytyvän geologisen varannon hyödyntäminen on mahdollista.

Matkailun toimintaedellytykset on turvattava.

Porotalouden sekä muiden luontaistalouteen liittyvien toimintojen edellytykset on turvattava.

Poroerotuspaikkojen lähiympäristöjä koskevista metsänkäsittelysuunnitelmista tulee varata ao. paliskunnalle mahdollisuus lausunnonantoon.

Ranta-alueilla olisi turvattava rannan suuntainen kulkuyhteys.

Ranta-alueilla omavaraisen rakentamisen osuus tulisi olla enintään puolet muunnetusta rantaviivasta.

Rakennuksia ei tulisi sijoittaa maisemallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemenkärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.

Rakennuspaikkoja ei saa sijoittaa tulvauhka-alueille.

Maisemalliset tekijät on otettava huomioon kaikissa metsänkäsittelytoimenpiteissä erityisesti asutuksen läheisyydessä, ulkoilualueilla, teiden varsilla, vaarojen rinteillä ja vesistöjen rannoilla.

Vesistöjen veden laatu, hydrologinen tila, eliöstö ja maisema tai muut ominaisuudet on säilytettävä mahdollisimman luonnontilaisina.

Mikäli alueella on kiinteitä muinaismuistoja, on ennen maankaivuu-, rakentamis- tms. toimenpiteitä pyydettävä Museoviraston lausunto.

Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.

Saamelaiden kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta (Laki 974/95). Saamelaiden kotiseutualueella metsätalouden käytettävä luonnontilaisen metsänkäsittelyn periaatteita ja maanpinnan voimakasta käsittelyä on vältettävä.

Kuva 32. Seutukaavan määräykset

3.3 Kunnalliset suunnitelmat

3.3.1 Yleiskaavatilanne

Suunnittelualueella on voimassa kaksi osayleiskaavaa ks. liitteet 1a ja 1b.

- Levin ympäristön osayleiskaava, lääninhallitus vahvistanut 30.11.1992.
- Ylläksen osayleiskaava, ympäristöministeriö vahvistanut 22.6.1993. Lainvoimainen KHO 29.9.1994.

Levin toiminnot ovat laajentuneet ja määrällisesti kasvaneet täyttäen yleiskaavojen aluevaraukset. Yleiskaavat eivät siten enää toimi pitkällä aikavälillä aluekehitystä ja tarkempaa maankäyttöä ohjaavina.

3.3.2 Asemakaavatilanne

Suunnittelualueella on voimassa olevia asemakaavoja 63 kpl, asemaakaavojen yhdelmä ja vireillä olevat asemakaavat ovat liitteenä5.

Vireillä olevat asemakaavahankkeet 16.10.2006:

- Taalovaaran asemakaavan muutos kortteleissa 722-749
- Akanrovan asemakaava
- Atrin alueen asemakaava ja asemakaavan muutos
- Levin lounaisrinteen asemakaava ja asemakaavan muutos
- Sirkan kyläalueen asemakaava ja asemakaavan muutos
- Tilan Joensuu RN: o 20:25 asemakaavan muutos
- Utsuvaara II:n asemakaava
- Levin asemakaava-alueen korttelin 205 asemakaavamuutos
- Ounaslohen ranta-asemakaava
- Lähirakka

Viimeisimmät asemakaavat toteutuvat nykyvauhdilla n. 5v. aikana.

3.3.3 Rakennusjärjestys

Kittilän kunnan rakennusjärjestys on hyväksytty 31.5.2002.

3.4 Matkailuun liittyvät lähtökohdat

Suunnittelualueen kehittämisen lähtökohtia ovat kansalliset ja Lapin matkailua koskevat yleiset linjaukset ja tavoitteet. Lapin matkailustrategia ja Levin kehittämissuunnitelma ohjaavat keskeisimmin suunnittelualueen matkailun kehittämistä.

3.4.1 Lapin matkailustrategia

Lapin matkailustrategia ohjaa maakunnan matkailun kehittämistä määrittämällä kehittämisen painopistealueet. Matkailun aluerakenne on kehittynyt matkailukeskuspainotteiseksi. Strategisena lähtökohtana julkinen tuki kanavoituu ensisijaisesti matkailukeskusten kautta, mutta myös keskuksia ympäröivät alueet ovat kehittämistoiminnan piirissä.

Lapin matkailun visio

Lappi on eksoottinen, turvallinen ja kansainvälinen osaavista yrittäjistä, palvelujen laatutasosta, monipuolisista aktiviteeteista, kulttuuritarjonnasta sekä puhtaista erämaista tunnettu ympärivuotinen toiminnan ja tarinoiden maa. Lappi on vahva brändi ja viestii matkailijalle elämyksistä ja kiireettömästä sekä luonnonläheisestä pohjoisen tavasta elää. Matkailijalle Lappi merkitsee ELÄMÄNVOIMAA! Lapin matkailukeskukset ovat profiloituneet selkeästi ja keskuksia ympäröivien alueiden aito ja persoonallinen matkailutarjonta lisäävät koko Lapin vetovoimaa. Lapin matkailu perustuu luontoon ja maakunta tunnetaan kestävän matkailun mallialueena. Ympäristöstä huolehditaan ja palvelujen tuotannossa tukeudutaan maakunnan omaan osaamiseen ja ammattitaitoon. Lappi on tunnustettu matkailun osaamiskeskittymä.

Lapin matkailustrategian yleisiä linjauksia liittyen maankäyttöön:

- Lapissa noudatetaan kestävän matkailun periaatteita.
- Lappilainen kulttuuri, perinne ja tarinat hyödynnetään matkailussa, esim. geologisten kohteiden ja porohoidon matkailullinen kehittäminen.
- Matkailun etuja metsänhoitotoimenpiteiden ja suojelupäätösten yhteydessä valvotaan.
- Matkailu edesauttaa luonnonsuojelua ja lisää ihmisten tietoutta pohjoisesta luonnosta, kulttuurista ja tavasta elää.
- Matkailun hyödyt kanavoidaan myös paikalliselle väestölle.

Lapin matkailustrategian linjauksia erityisesti maiseman ja maankäytön suunnittelulle:

- Matkailijoita palveleva infrastruktuuri on laadukasta, riittävää, ympäristön miljööseen sopivaa sekä vanhaa rakennuskantaa kunnioittavaa.
- Valtion ylläpitämä retkeilyinfrastruktuuri on myös elinkeinon hyödynnettävissä ja yritysten yhteistyö Metsähallituksen kanssa on tiivistä.
- Matkailukeskusten ydinalueilta tulee päästä reittejä pitkin maastoon. Lähireittien merkitys korostuu.
- Jo palveluvarustusta sisältävien suojelualueiden käyttöä voidaan tehostaa nostamalla palveluvarustuksen laatua ja kapasiteettia varsinkin keskusten välittömässä läheisyydessä.
- Nykyisten matkailupalvelujen laajenemiselle tehdään riittävät aluevaraukset.
- Matkailukeskusten keskuksiin muodostuu selvät ytimet. Ydinten ulkopuolella yhdyskuntarakenne jäsentyy toiminnallisesti erikoistuen ja kaikkein uloimpana avautuu "toiminnan kehä", joka toimii lähiretkeilyn ja ohjelmapalvelujen alueena.
- Laadukkaalla miljöösuunnittelulla luodaan keskuksen "paikan henki".
- Matkailukeskusten liikennejärjestelmä suunnitellaan kokonaisuutena ja erityisesti huomioidaan kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen toimivuus.
- Matkailukeskusten työntekijöille rakennetaan asuntoja.⁸⁶

⁸⁶ Lapin liitto (2003). Lapin matkailustrategia 2003-2006.

3.4.2 Levi 3 –kehittämissuunnitelma⁸⁷

Keskeiset alueen matkailun kehittämisen tavoitteet on määritelty Levi 3- kehittämissuunnitelmassa. Siinä on otettu kantaa Levin kehittämisen painopistealueisiin, toimenpiteisiin ja mitoittamiseen. Kehittämissuunnitelmassa luonto, maisema ja paikallinen kulttuuri ovat korostetussa asemassa.

Levi 2020 visio: *Levi on Pohjois-Euroopan kiinnostavin ympärivuotinen, kansainvälinen aktiviteetti- ja elämyskeskus, joka tarjoaa luontoon ja lappilaiseen kulttuuriin perustuvia monipuolisia matkailupalveluja.*

Keskeiset kehittämisen tavoitteet ja niiden täsmennykset maiseman ja maankäytön näkökulmasta:

- 1) **Matkailutulon kasvattaminen 300 milj. euroon vuoteen 2020 mennessä.**
 - alueelle 35 000 vuodepaikkaa
 - suunnittelussa varaudutaan Levin kasvamiseen nykyisen osa-yleiskaava-alueen ulkopuolelle
- 2) **Kansainvälisten matkailijoiden määrän lisääminen**
 - laadun ja omaleimaisuuden korostuminen
- 3) **Markkinajohtajuus**
 - kävijämäärältään Suomen suurin matkailukeskus
- 4) **Osaavan työvoiman saannin turvaaminen**
 - asuntojen rakentaminen työntekijöille
- 5) **Kesän vetovoiman lisääminen**
 - ympäristön oltava viihtyisä ja kaunis myös lumettomaan aikaan
- 6) **Laadun kohottaminen**
 - laatu näkyy paitsi palveluissa myös fyysisessä ympäristössä
- 7) **Lappilaisen elämän ja kulttuurin hyödyntäminen**
 - erityisesti lappilaisuus, kuvataiteet, kulttuuriympäristö, tarustot ja porotalous tuovat aitoa sisältöä matkailulle
- 8) **Yhteistyön lisääminen**
 - yhteistyön lisääminen Tunturi-Lapin sisällä, keskeisiä kysymyksiä Yllä-Pallas vanhojen metsien suojelualue ja reitistöjen kehittäminen
- 9) **Kestävän matkailun periaatteiden toteuttaminen**
 - paikallisen työvoiman osuus 75 %
 - paikallisten yritysten osuus merkittävä
 - asukkaiden mielipiteiden huomioiminen ja konfliktien välttäminen
 - ympäristön viihtyisyys
 - jätehuollon toimivuus
 - sisäinen bussiliikenne toimivuus
- 10) **Maankäytössä säilytetään Levin nykyinen perusrakenne**
 - rakennettu Levi, jossa tiivis keskusta sekä erämainen Kätkä turvataan
 - loma-asuntojen luonnonläheisyys
 - reittien lähtöpisteet ydinkeskustassa
 - varataan uusia alueita rakentamiselle yleiskaavassa ja nykyisten alueiden käyttöä tehostetaan
 - maankäytön pääperiaatteita ovat keskustaan tukeutuvan maankäytön tehostaminen, rinteisiin ja teihin tukeutuvien uusien alueiden kaavoitus, py-

⁸⁷ Kittilän kunta (2003). Levi 3 – kehittämissuunnitelma. Suunnittelukeskus oy

syvän asutuksen mahdollisuus keskustassa ja käytössä olevien alueiden maankäytön tehostaminen lisärakennusoikeudella

- säilytetään viherkäytävät keskustaan
- uuden majoituskapasiteetin painopiste hotellimajoituksessa

Mitä visio ja tavoitteet tarkoittavat?

Tavoitteeksi asetetaan *tiivis yhdyskuntarakenne*, jossa toiminnot keskittyvät ydin-alueille. Laajat luontoalueet jäävät koskemattomiksi ja helposti saavutettaviksi. Uuden majoituskapasiteetin rakentaminen painottuu hotellien rakentamiseen, mökkirakentamisen kasvuvauhdin vastaavasti vähetessä.

Luonto ja maisema ovat Levin tärkein vetovoimatekijä. Luonto on lähellä ja helposti saavutettavissa. Luontoon perustuvat aktiviteetit tarjoavat elämyksiä erikuntoisille ja eri ikäisille matkailijoille.

Lapin kulttuuri on olennainen osa Levin matkailutarjontaa. Tarinat, myytit, perinteiset elinkeinot, kuvataide ja musiikki luovat matkailuun sisältöä.

Kestävä kehitys on koko alueen kehittämisen ohjenuora. Työvoima on pääosin paikallista, samoin matkailun tarvitsemat tuotteet ja oheispalvelut. Perinteiset elinkeinot ovat osa matkailutarjontaa. Luonnon asettamat ehdot ja maisema määrittävät rajat matkailualueen määrälliselle ja laadulliselle kehittämiselle.

Levi kulkee kehityksen kärjessä, on palvelutarjonnaltaan monipuolisin, korkealaatuinen ja kaikenikäisille sopiva matkailukeskus. Levin imagossa on rauhan, yhdessäolon ja rentoutumisen ja toisaalta aktiivisten luonto- ja liikuntakokemusten sekä vauhdikkaan yöelämän elementtejä.⁸⁸

3.5 Muut suunnitelmat ja selvitykset

Suunnittelualueelle on lisäksi laadittu mm. seuraavia selvityksiä ja suunnitelmia:

Levi I-projekti	Suunnittelukeskus Oy	1988
Levi II-projekti	Suunnittelukeskus Oy	1997
Levin liikennejärjestelmäsuunnitelma	Tiehallinto	1997
Kalastuksen kehittämisprojekti	Suunnittelukeskus Oy	1999
Moottorikelkkamatkailun kehittämisprojekti	Suunnittelukeskus Oy	1999
Levi III-projekti	Suunnittelukeskus Oy	2004
Levin ympäristön matkailumaiseman ja maankäytön kehittäminen	Kittilän kunta/ Katriina Nyman	2004
Landscape Lab kohdekartoitukset	Lapin Yliopisto	2005

Työn alla, valmistusvuosi arvioituna, ovat:

Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi	Lapin ympäristökeskus	2008
Landscape Lab - Matkailualueet maisemalaboratoriona	Lapin Yliopisto	2007

⁸⁸ Kittilän kunta (2003). Levi 3 – kehittämissuunnitelma. Suunnittelukeskus oy

4 TAVOITTEET

4.1 Valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet

Valtioneuvosto päätti maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaisista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 30.11.2000, ja päätös tuli lainvoimaiseksi 26.11.2001 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista tulee edistää valtion viranomaisten toiminnassa, maakunnan suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa.

Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu kuuteen asiakokonaisuuteen:

1. toimiva aluerakenne
2. eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Yleistavoitteet (periaatteita) on tarkoitettu sovellettavaksi MRL 24 §:n 2 momentissa määriteltäviä, alueidenkäytön suunnittelua koskevia oikeusvaikutuksia vain yleispiirteisen kaavoituksen osalta. Yleistavoitteita ei ole tarkoitettu käytettäväksi asemakaavojen eikä rakentamista ja maankäyttöä suoraan ohjaavien yleiskaavojen (oikeusvaikutteisten yleiskaavojen) sisällön oikeudelliseen arviointiin.

Erityistavoitteet (velvoittavia) on tarkoitettu sovellettavaksi MRL 24 §:n 2 momentissa määriteltäviä, alueidenkäytön suunnittelua koskevia oikeusvaikutuksia kaikkien kaavojen osalta, mikäli tavoitetta ei ole kohdennettu koskemaan vain tiettyä kaavatasoa.

Leviä koskevat erityisesti:

1) Toimiva aluerakenne

Yleistavoitteet (periaatteita)

- Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävä hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.
- Alueidenkäytöllä edistetään kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkoston kehittämistä. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueilla kiinnitetään alueidenkäytössä huomiota jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuolistamiseen. Alueidenkäytössä otetaan huomioon haja-asutukseen ja yksittäistoimintoihin perustuvat elinkeinot sekä maaseudun tarve saada uusia pysyviä asukkaita.

Erityistavoitteet (velvoittavia)

Ei kohdistu Levin yleiskaavaan.

2) Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu**Yleistavoitteet (periaatteita)**

- Elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja eheyttämällä taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua.
- Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa.
- Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä varaimalla riittävät alueet elinkeinotoiminnoille. Niiden sijoittumisessa kiinnitetään huomiota olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen ja hyvään saavutettavuuteen.
- Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä pyritään vähentämään liikennetarvetta, parantamaan liikenneturvallisuutta ja edistämään joukkoliikenteen edellytyksiä.
- Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään kiinnittämällä huomiota rakennetun ympäristön ajalliseen kerroksellisuuteen sekä korkeatasoisiin, alueiden omaleimaisuutta vahvistaviin, maisemakuvaan sopeutuviin ja mittakaavaltaan ihmisläheisiin rakennettuihin ympäristöihin.
- Taajamia kehitettäessä viheralueita hyödynnetään siten, että niistä muodostuu yhtenäisiä kokonaisuuksia.
- Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen.
- Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja vaikutuksia ehkäistään.

Erityistavoitteet (velvoittavia)

- Yleiskaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestönkehitysarvio. Yleiskaavoituksessa on tarkasteltava pitkällä aikavälillä sekä taajamia- että maaseutualueiden väestömäärän kehityksen erilaisia vaihtoehtoja.
- Yleiskaavoituksessa on selvitettävä mahdollisuudet eheyttää yhdyskuntarakennetta ja esitettävä eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Erityisesti kaupunkiseuduilla on selvitettävä toimiva liikennejärjestelmä sekä palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä sen yhteydessä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen.
- Alueidenkäytön suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnattava mahdollisuuksien mukaan tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuurin hyväksikäyttöä.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet jalankulun ja pyöräilyn verkostojen varten sekä edistettävä verkostojen jatkuvuutta.
- Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita me-

lulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa.

- Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja se, että taajamien alueelliset vesihuoltoratkaisut voidaan toteuttaa. Lisäksi alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon jätevesihaittojen ehkäisy.

3) Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Yleistavoitteet (periaatteita)

- Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä.
- Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä.
- Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden välillä edistetään mahdollisuuksien mukaan.
- Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuuri matkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä.
- Suojelualueverkoston ja arvokaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta.
- Alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville.
- Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet.

Erityistavoitteet (velvoittavia)

- Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät.
- Alueidenkäytössä on otettava huomioon kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainvälisten sopimusten velvoitteet sekä valtioneuvoston päätökset. Lisäksi viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit 2 otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.
- Yleiskaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.
- Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttamiskasveja aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan.
- Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.

4) Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto

Yleistavoitteet (periaatteita)

- Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.
- Erityistä huomiota kiinnitetään liikenne- ja kuljetustarpeen vähentämiseen sekä liikenneturvallisuuden ja ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöedellytysten parantamiseen.
- Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja.

Erityistavoitteet (velvoittavia)

- Lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset, sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Uusia lentoasemia suunniteltaessa ja olemassa olevia laajennettaessa tulee ottaa huomioon asutus ja muut melulle herkäät toiminnot siten, ettei valtioneuvoston antamia melutason ohjearvoja ylitetä.
- Teleliikenteen mastojen sijoittumisessa on erityistä huomiota kiinnitettävä maisemallisten arvojen säilyttämiseen.

5) Helsingin seudun erityiskysymykset

Ei kohdistu Levin yleiskaavaan.

6) Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Yleistavoitteet (periaatteita)

- Alueidenkäytöllä edistetään Lapin tunturialueiden säilymistä luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä aluekokonaisuuksina. Samalla varmistetaan että, asumisen ja elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytykset säilyvät.
- Alueiden erityispiirteet tunnistetaan ja alueidenkäyttö sovitetaan mahdollisimman tasa painoisesti yhteen poikkeuksellisten luonnonolojen ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi. Samalla tuetaan luonnonoloihin sopeutuneiden omakeimaisten kylä- ja kulttuuriympäristöjen säilymistä ehyinä.
- Saamelaiden kotiseutualueella turvataan alueidenkäytössä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kehittämisedellytykset ja sovitetaan ne yhteen luonnon kestokyvyn kanssa. Muuallakin poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.

4.2 Maakunnalliset tavoitteet

4.2.1 Lapin maakuntasuunnitelma

Lapin liitto toimii maakunnan, sen kuntien ja asukkaiden eduksi kehittämis-, suunnittelu-, tutkimus- ja edunvalvonta-asioissa. Lapin maakuntasuunnitelmassa 2022 ”ELÄKÖÖN LAPPI” todetaan mm. seuraavaa:

- Matkailun kehittämistavoitteena on kasvattaa matkailijavirtoja, kansainvälistyä, parantaa kannattavuutta, luoda ympärivuotista kysyntää, huolehtia saavutettavuudesta, nostaa käyttöasteita sekä lisätä matkailutuloa ja työpaikkoja
- Matkailukeskuksista muodostuu keskeisiä toiminnan yksiköjä ja keskuksia ympäröivä maaseutu kytketään kehitystyöhön. Suuriin matkailukeskuksiin syntyy myös muuta elinkeinotoimintaa ja niiden pysyvä asutus kasvaa.
- Hyvä ympäristö on tärkeä alueellisen kilpailukyvyn tekijä, ja vastuu tulevista sukupolvista velvoittaa pitämään huolta ympäristöstä ja luonnonvaroista. Luonnon hyvinvointi on paitsi matkailun myös väestön viihtyvyyden ja uusien asukkaiden saamisen edellytys.
- Lapin omaleimaista kulttuuriympäristöä arvostetaan korkealle sekä asukkaiden viihtyisyyden ja kotiseututunteen kannalta että matkailun vetoimatekijänä.
- Kulttuuriympäristöä muokataan ja uutta luodaan koko ajan uudisrakentamisella. Talojen ja ulkoympäristön rakentamisen laatutason tulee nousta kaikkialla, erityisesti kaupunkien, taajamien ja matkailukeskusten ydin-keskustoissa.

4.2.2 Maakuntakaava ja seutukaava

Suunnittelualueella ei ole voimassa olevaa maakuntakaavaa. Alueella on voimassa Tunturi-Lapin seutukaava, joka on vahvistettu 28.12.2001.

Seutukaava tullaan lähivuosina korvaamaan maakuntakaavalla, maakuntakaavatyö alkoi joulukuussa 2005. Seutukaavan rajaukset tarkentuvat yleiskaavassa ja perustellusta syystä rajauksia voidaan muuttaa yleiskaavoituksen yhteydessä. Yleis- ja maakuntakaavoituksen samanaikaisuus mahdollistaa sekä laajemman aluekehityksen näkökulman huomioimisen yleiskaavassa, että paikallistavoitteiden välittämisen maakuntakaavatyöhön.

Tunturi-Lapin seutukaavan päätavoitteena on:

”Tunturi-Lapin alueen päätavoite on kehittää omaleimaista, korkeatasoista ja kansanvälistä matkailualueita, joka tarjoaa hyvää palvelua laadukkaassa ja puhtaassa luonnonympäristössä sekä työtä ja toimeentuloa alueelle.”

4.2.3 Poikkeaminen seutukaavasta

Kaavaratkaisun S-1 ja VR-1-alueiden osalta on kunta pyytänyt ympäristöministeriöltä MRL 210 §:n mukaista suostumusta poiketa osayleiskaavassa voimassa olevasta seutukaavasta.

Ympäristöministeriö on hyväksynyt 23.10.2007 päivätyllä päätöksellä yleiskaavan poikkeamisen seutukaavasta. Päätös on tämän selostuksen liitteenä 15. Päätös on ollut voimassa osayleiskaavaehdotuksen nähtävillä ollessa.

4.2.4 Kunnan tavoitteet

Levin toiminnot ovat laajentuneet ja määrällisesti kasvaneet täyttäen jo lähivuosi-na yleiskaavojen aluevaraukset. Yleiskaavat eivät siten enää toimi pitkällä aikavälillä aluekehitystä ja tarkempaa maankäyttöä ohjaavina.

Levin matkailukeskus on kasvanut suuruusluokkaan, jolloin täytyy suorittaa laajempi tarkastelu Levin kasvun mahdollisuuksista ja sen vaikutuksista maisemaan sekä päinvastoin maiseman edellytyksistä eri elinkeinoille.

Kunnan tavoitteet on asetettu vuonna 2004 valmistuneen Levi 3-kehittämissuunnitelman tavoitteiden mukaisina. Levi 3-kehittämissuunnitelma (Suunnittelukeskus Oy 2004) luo pohjan maankäytön suunnittelulle. Levi 3-kehittämissuunnitelman visio asettaa tähtäimeksi, että vuonna 2020 Levi on "Pohjois-Euroopan kiinnostavin ympärivuotinen, kansainvälinen aktiviteetti- ja elämyskeskus, joka tarjoaa luontoon ja lappilaiseen kulttuuriin perustuvia monipuolisia matkailupalveluja." Levi 3- Kehittämissuunnitelma toteaa, että luonto ja maisema ovat Levin tärkeimpiä vetovoimatekijöitä.

Poimintoja Levi-3 kehittämissuunnitelman tavoitteista:

- Matkailutulon kasvattaminen, alueelle 35 000 vuodepaikkaa, varaudutaan Levin kasvamiseen nykyisen osa-yleiskaava-alueen ulkopuolelle.
- Osaavan työvoiman saannin turvaaminen, asuntoja työntekijöille
- Ympärivuotisuus
- Lappilaisen elämän ja kulttuurin hyödyntäminen
- Turvataan loma-asuntojen luonnonläheisyys
- Rakennettu Levi, jossa tiivis keskusta sekä erämainen Kätkätunturi
- Reittien lähtöpisteet ydinkeskustassa
- Varataan uusia alueita rakentamiselle yleiskaavassa ja nykyisten alueiden käyttöä tehostetaan
- Maankäytön pääperiaatteita ovat keskustaan tukeutuvan maankäytön tehostaminen, rinteisiin ja teihin tukeutuvien uusien alueiden kaavoitus, pysyvän asutuksen mahdollisuus keskustassa ja käytössä olevien alueiden maankäytön tehostaminen lisärakennusoikeudella
- Säilytetään viherkäytävät keskustaan
- Uuden majoituskapasiteetin painopiste hotellimajoituksessa

Levin ympäristön matkailumaiseman ja maankäytön kehittämis-hankkeen osalta tarkastelualue laajenee ja tavoitteita tarkennetaan erityisesti Levin ympäristön osalta ja maisemallisen kehittämisen kannalta.

Maankäytön toiminnallisen suunnitelman keskeiset elementit ovat:

- mitoituksen kasvattaminen yli puolitoistakertaiseksi (35 – 36 000 vp)
- kasvualueet pyritään pitämään suppeana, nykyisen osayleiskaavan alueella
- luontoyhteyden turvaaminen Pallas-Ylläs kansallispuistoon.
- tiivistyvä keskusta
- yhteydet luontoon suoraan keskusta- ja loma-alueilta.

4.3 Yleiskaavan laadulliset tavoitteet

4.3.1 Suurmaisema

Tunturit näkyvät maisemassa kauas ja luovat Levin alueen selkeästi hahmotettavan silhuetin. Tuntureiden muodostama hahmo toimii maamerkinä niin paikallisille asukkaille kuin matkailijoillekin. Sekä rakentamisessa että metsän hakkuissa tulee ottaa huomioon näkymät tunturijaksolle myös etäämpää maastosta, erityisesti tiestöltä käsin. Ylärinteillä suoritettavat toimenpiteet näkyvät maisemassa valitettavan kauas ja näin ollen esimerkiksi uudisrakentamista ei tule sijoittaa niin korkealle, että rikotaan ehyttä tunturilakien muodostamaa linjaa.

Matkailun, varsinkin luontomatkailun, kannalta tärkeitä säilytettäviä suurmaiseman elementtejä ovat maisemalliset solmukohtat. Näissä kohdissa usein kohtaavat kaksi erityyppistä maisemaelementtiä, jotka luovat näin jännittävän ja usein valokuvauksellisen maiseman. Tällaisia solmukohtia ovat esimerkiksi tuntureiden ja vesistön kohtaaminen (Immeljärvi, Ounasjoki). Rakentamisen kannalta merkittävä toiminnallinen solmukohta on Sirkan kylä, joka toimii Levin matkailukeskittymän ytimenä. Suurmaiseman kannalta kylän säilyminen tiiviinä rakennettuna solmukohtana, jolla on selkeät sisääntulokohdat, on tärkeää. Tällöin kontrasti luonnonmaiseman ja rakennetun ympäristön välillä säilyy, eikä pääse hajautumaan liikaa.

4.3.2 Luonnonolosuhteet

Rakentamista ei suositella ohjattavaksi puurajan yläpuolelle tuuliolosuhteiden ja heikon kulutuskestävyyden takia. Rantarakentamisessa on huomioitava maksimitulvakorkeudet ja rakennusten sijaintipaikat on tarkasteltava osa-alueittain.

Maankäyttösuunnittelussa on erityisesti otettava huomioon alueen vesien heikko kyky kestää kuormitusta. Rakentamisen sijoittamista vedenjakaja-alueille tulisi välttää, ettei vesitasapaino häiriinny. Näillä alueilla tulisi vähintäänkin huolehtia siitä, että kasvillisuutta ja peitteisyyttä on riittävästi. Metsäpeite on tärkeä vesisuhteiden säätelijä. Se hidastaa lumien sulamista ja edistää vesien imeytymistä maaperään. Lisäksi se suojaaa maata eroosiolta. Vedenjakaja-alueet ovat usein tärkeitä pohjaveden muodostumisalueita. Pohjavesialueilla tulisi välttää perustamista pohjaveden pinnan alapuolelle. Vedenjakajaseutujen suot toimivat valunnan tasaajina. Soiden ojittaminen vedenjakajaseuduilla ei ole suotavaa. Se saattaa aiheuttaa laajoja ongelmia valuma-alueen alemmilla osilla nopeutuneen valunnan tuottaessa suuria tulvia keväisin ja syksyisin.

Rantarakentaminen Ounasjoella kuten myös muilla tulvaherkillä jokiosilla (Levijoen alajuoksu Murtorovilta lähtien, Kulkujoen alajuoksu Leppävuomalla, Ylijoki-Alajoki ja Lismajoki Myllykosken tasalta ylöspäin) on selvästi ohjattava maksimitulvarajan yläpuolelle.

Revontulet ovat vaikuttava luonnonilmiö talvisessa Lapissa. Tällaisilla ilmiöillä on merkitystä myös matkailulle. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon sekä tähtitaivas että revontulet, jotka tulevat parhaiten esille pimeässä. Kaikkia alueita ei tulisi valaista tasaisella valoteholla ja pimeitäkin alueita tarvitaan.

Valtaosa Levin alueen rakentamisesta ja toiminnoista sijoittuu moreenimaaperän alueille. Moreenimaaperä kestää mekaanista kulutusta kohtalaisen hyvin. Kuitenkin vilkkaasti käytetyillä reiteillä tapahtuu ajanoloon reitin kulumista ja vähittäistä syöpymistä alustaansa suoranaisten mekaanisten kulutuksen sekä kuluneelle reitinosalle hakeutuvan virtaavan veden (sade- ja lumensulamisedet) vaikutuksesta. Tämä näkyy selvimmin vähäkivisen moreenin ollessa kyseessä (polun syöpyminen alustaansa mekaanisen kulutuksen seurauksena) sekä rinnealueilla (mekaaninen kulutus ja virtaava vesi, osittain myös painovoima). Paikoin jyrkissä rinteissä polku toimii sulamis- ja sadevesien kerääntymisreitteinä, jolloin polun paikalla voi esiintyä voimakastakin eroosiota.

Turvealueet kestävät huonosti mekaanista kulutusta. Kesäaikaiset liikkumisreitit tulee turvealueilla aina pohjustaa (ohutturpeiset, kuivahkot paikat) tai toteuttaa suojarakentein pitkospuilla tai kävelysilloilla (paksuturpeiset ja/tai märät paikat). Turvealueilla on rakentamisen kannalta myös heikko kantavuus ja rakentaminen turpeen peittämille maille aiheuttaakin aina massanvaihtoja ja täyttöjä sekä kuivatusjärjestelyjä.

Ounasjokivarren silttialueet kestävät mekaanista kulutusta kohtalaisen hyvin ja kasvillisuus myös uusiutuu tuoreilla ranta-alueilla nopeasti kulutuksen jäljiltä. Rakentamisen kannalta jokivarren tulvakerrostumien kantavuus vaihtelee karkeimpien kerrostumien (hienohiekka) kohtalaisen hyvästä mörmpien silttialueiden heikkoon. Alueelle rakennettaessa maaperän kantavuuteen tulee tulvakorkeuksien lisäksi kiinnittää huomiota.

4.3.3 Luonnonympäristö

Alueen eläimistöissä on useita lajeja, jotka vaativat laajoja rauhallisia metsä- ja suoalueita säilyäkseen. Erityisesti suurten petolintujen suojelu vaatii laajoja aloja. Maankäyttösuunnittelussa rakentamisen on syytä keskittää nykyisten rakennettujen alueiden läheisyyteen ja mahdollisimman vähän hajauttaa rakentamista alueella, jolloin luonnonympäristön pirstoutuminen olisi vähäistä ja häiriöt eläimistölle jäisivät vähäiseksi. Petolintujen osalta voidaan todeta, että Kätkätunturin länsi- ja eteläpuolelle ei ole mielekästä osoittaa rakentamista. Samoin Munajärvin-Hanhimaan ja Kulkuvuoman alueelle. Myös Kätkätunturin ympäristöön ei ole suotavaa osoittaa uutta rakentamista. Tällöin muodostuisi Kätkätunturin-Aakenusvaaran ja Mantorämeen ympäristöön laaja eläimistölle riittävän erämainen alue.

Metsähakkuut ovat kokonaan kiellettyjä petolintujen esiintymisalueilla pesimisaikaan keväällä ja kesällä. Pesien lähiympäristössä puusto tulee säilyttää.

4.3.4 Luontoarvot

Erityisesti suojeltavien lajien esiintymisalueilla on lain suoja, eli alueilla ei saa tehdä mitään toimenpiteitä. Muiden lajien suhteen varsinaista ohjeistusta ei ole olemassa, vaan mahdolliset toimenpiteet käsitellään tapauskohtaisesti. Esim. mahdollisten metsähakkuiden suhteen tulee ottaa huomioon lajikohtaiset biologiset ominaisuudet.

Kaava-alueen luonnon monimuotoisuuden kannalta seuraavat alueet on pidettävä

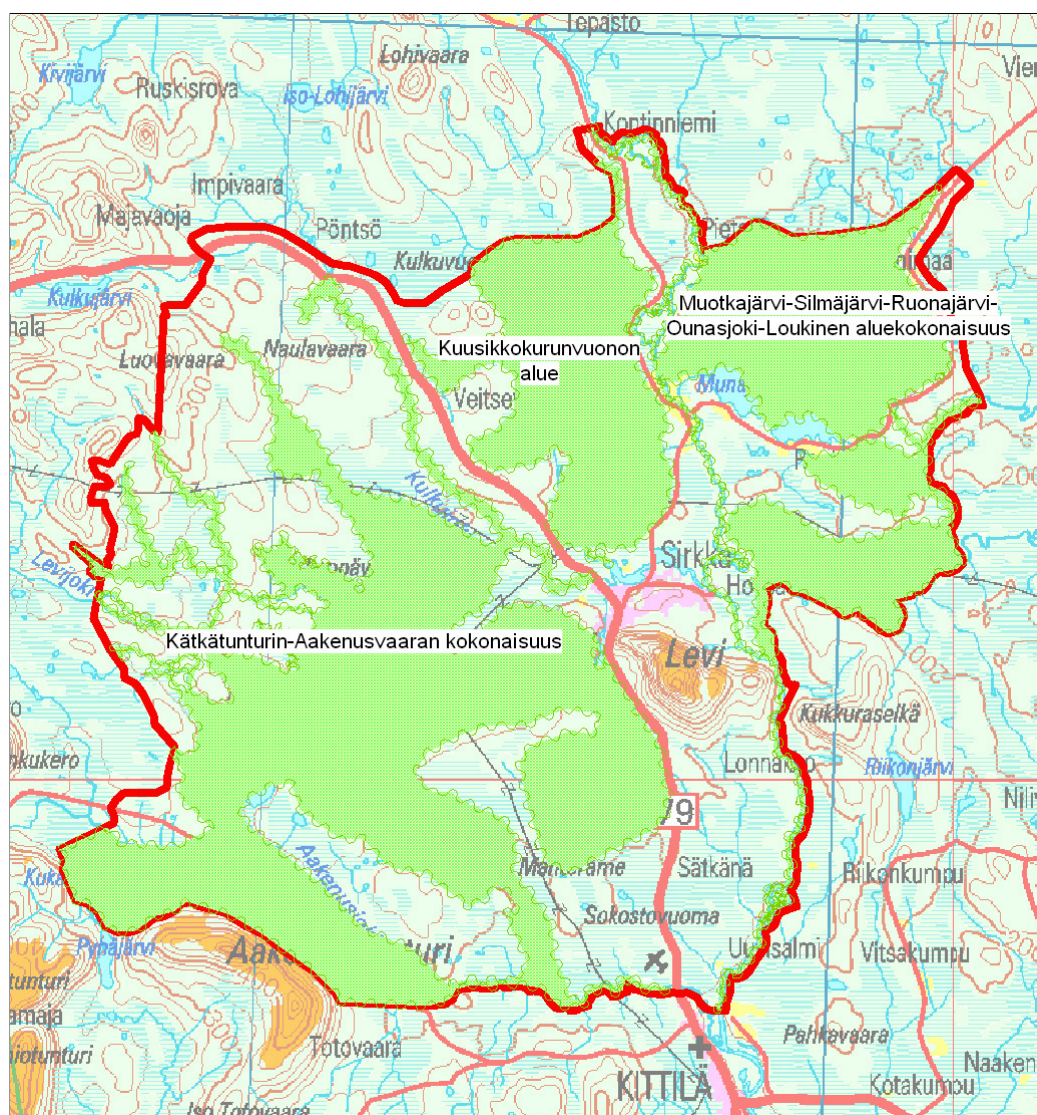

rakentamattomana: Leppävuoma, Kätkänturi-Aakenusvaara –jakso, Mantoräme, Kätkälä, Aakenusjoki, Munajärven alue ja Loukinen. Näille alueille keskittyvät useimmat tunnetut uhanalaiset lajien esiintymät sekä arvokkaat luontokohteet sekä -alueet, alueiden eläimistö ja kasvillisuus on monipuolista.

Ounasjoen varteen on rakentamista ohjattava mieluiten perinnemaisemakohteiden ulkopuolelle tai uudisrakentaminen on näillä kohteilla sopeuduttava maisemaan.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta rakentaminen on ohjattava pitkälti jo rakennettujen alueiden läheisyyteen.

Levin alueen arvokkaimmat ekologiset aluekokonaisuudet, joihin keskittyvät alueen merkittävimmät suojelualueet ja yksittäiset luontokohteet ja uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit ovat Kätkänturin-Aakenusvaaran aluekokonaisuus, Kuusikkokurunvuonon alue ja Muotkajärven-Silmäjärven-Ruonajärven-Ounasjoen-Loukisen aluekokonaisuus. Maankäyttösuunnittelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että nämä alueet säilyvät nykyisessä tilassa.

Kuva 33. Levin alueen ekologisesti arvokkaimmat aluekokonaisuudet.

4.3.5 Matkailumaisema

Levin alueen tulevaisuuden näkymiä luontomatkailun ja nimenomaan kesäaikaan tapahtuvan luontomatkailun kannalta, voidaan tehdä seuraavia johtopäätöksiä:

- Levin lähialueet ja kaava-alue eivät tarjoa juurikaan kohteita ja/tai edellytyksiä ns. 'ideologiselle ekomatkailulle' tiukan etiikan mukaisesti mm. suojelualueiden ja näyttävien, laajojen erämaa-alueiden puuttumisen vuoksi.
- Luontomatkailutoiminnoille, joissa luonnossa tapahtuvat toiminnot ovat keskeisiä ja/tai luonto on keskeinen toimintaympäristö (esim. patikointi ja retkeily), tarjoaa Levin alue lähiympäristöineen hyvät puitteet oikein suunniteltuna.
- Luontomatkailulle laajana käsitteenä, jolloin se mukana ovat mm. mökkeily, maaseutumatkailu ja käyskentely metsässä, tarjoaa Levin alue saavutettavuutensa ja palveluvarustuksensa sekä hyvin suunniteltuna myös luontonsa ja toimintojensa puolesta erinomaiset edellytykset.

Maankäytön ja alueen toimintojen suunnittelulta edellytetään ainakin seuraavien tekijöiden huomioon ottamista, jotta em. mahdollisuudet pystytään käyttämään alueella hyväksi:

Kätkä-Pyhä-Aakenusvaara –jakso on säilytettävä rakentamattomana, metsäisenä alueena erityisesti kesämatkailua ajatellen. Perusteluina tähän ovat:

- Levin alueelta on ainut erämaisen kaltainen maisemakuvallisesti merkittävä suunta luontomatkailulle, retkeilylle ja patikoinnille juuri länteen pitkin Kätkän selännettä.
- Muihin suuntiin kesäaikaiset liikkumisyhteydet ovat tukossa tai vaikeasti järjestettävissä: pohjoisessa järvet ja ylitsepääsemättömät suo- maastot sekä niiden takana talousmetsät, idässä Ounasjoki, etelässä ojitetut suot ja tehokkaasti hyödynnetyt talousmetsät. Toki Levi- keskuksen lähialueita pystytään hyödyntämään luontomatkailussa näissäkin suunnissa
- Nykyisin Kätkä-Pyhätunturin ja Homevaaran kautta on jo olemassa patikkayhteys Ylläkselle
- Jos em. tunturiyhteys katkaistaan, katkaistaan Levin pussin perä. Keskusta jää saarroksiin, eikä vetovoimaista kesäaikaista yhteyttä ole mihinkään suuntaan.

Luontomatkailun kannalta olisi lisäksi tärkeää saada muodostetuksi silmukka Äkäskeron alueelle, josta olisi yhteydet Olokselle, Pallakselle ja Ylläkselle. Tämä silmukka voisi kulkea Kätkätunturin ja Pyhätunturin lakialueiden kautta Muusanlammille ja sieltä edelleen Aakenusvaaran lakea pitkin Aakenusvaaran länsipäähän. Tästä eteenpäin reitti voitaisiin vielä viedä hienon Pittarovan ja Mielettömänlehdon välisen laakson kautta (vanha jääjärven purkausuoja) edelleen Linkukeron huipun pohjoispuolitse Äkäskeron. Tällöin olisivat yhteydet kunnossa kaikkien Länsi-Lapin tunturikeskusten välillä (Ylläs, Olos, Pallas, Levi).

Maankäytön kannalta Levin alueen ja kaava-alueen länsipuolisen kansallispuiston yhdistävälle alueelle tulisi luoda 'vihervyöhyke' seuraavin, luontomatkailun edellytykset turvaavin menettelyin:

- Luonnontilaisia alueita olisivat Natura-alue (Leppävuoma-Murtovuoma-Saattoporanvuoma) ja muut yksittäiset suojelukohteet tai arvokkaat luontokohteet, yli 300 metrin korkeudelle ulottuvat alueet sekä ojittamattomina säilyneet suot tunturiselänteen molemmin puolin.
- Kätjän ja sen länsipuolisen tunturiselänteen molemmilla puolilla oleva keskeisten ulkoilureittien kattama alue suojametsävyöhykkeineen muodostetaan erämaiseksi alueeksi, jossa sallittaisiin vain ulkoilua, retkeilyä tai maisemakuvan parantamista palvelevat toimenpiteet.

4.3.6 Rakennetusta maisemasta

Maisemallisia vetovoimatekijöitä on löydettävissä lähes tasapuolisesti niin luonnonmaisemasta kuin kulttuurimaisemastakin. Osa vetovoimatekijöistä rakentuu molempien osa-alueiden varaan. Näköalat on hyvä esimerkki tästä. Ympäröivään maisemaan tuntureilta, tieympäristöstä ja reiteiltä avautuvat näköalat tarjoavat elämyksiä. Lisäksi ne auttavat hahmottamaan aluetta ja helpottavat orientoitumisessa. Hienojen, pitkien näkymien säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää ja uusien avaaminen harkitusti lisää liikkujan elämyksiä.

Suunnittelualueutta halkova tunturijakso on tarkastelualueen vetovoimaisin ja vaikuttavin luonnonelementti. Tuntureihin liittyvät kiinteästi niitä verhoavat metsäalueet. Maisemallisesti ja matkailullisesti tärkeät metsät sijaitsevat erityisesti Kätätunturin, Pyhätunturin ja Homevaaran alueilla. Muita maisemallisesti ja matkailullisesti mielenkiintoisia metsäalueita ovat mm. Kätälän tila, Taalovaaran alue ja Sätkenän tutkimusmetsä.

Tarkastelualueen joet ja järvet ovat luonnonmaiseman ohella olennainen osa myös kulttuurimaisemaa. Vesi elementtinä antaa monia mahdollisuuksia. Etenkin Ounasjoki ja sen sivujoet tarjoavat osin käyttämätöntä potentiaalia matkailua silmällä pitäen. Jokea voidaan hyödyntää mm. kalastukseen ja melontaan. Lisäksi järvet ja lukuisat suoalueet monipuolistavat maisemaa ja tarjoavat hyvät mahdollisuudet marjastukseen ja lintujen tarkkailuun. Paikoitellen vesistöt tulisi saada paremmin esille. Tien varsien umpeen kasvu erityisesti vesistöjen läheisyydessä tulisi estää.

Asuttaminen ja ihmisen toiminta on jättänyt maisemaan jälkiä, joita voidaan seurata aina kivikaudelle saakka. Nämä jäljet tuovat alueelle syvyyttä ja kerroksellisuutta. Ne vahvistavat alueen asukkaiden identiteettiä, elävöittävät maisemaa ja tuovat lisäarvoa alueelle myös matkailua ajatellen.

Esihistoriasta kertovat jäljet koostuvat lähinnä yksittäisistä muinaismuistoista. Muinaismuistoja on alueelta löydetty sekä Levin keskustasta, valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuurihistoriallisten ympäristöjen yhteydestä sekä mm. Ounasjoen varresta. Kiinteät muinaisjäännökset ovat kuitenkin usein maastossa vaikeasti havaittavissa, minkä vuoksi paikoin saattaisi olla perusteltua kertoa esim. infotauluissa kävijöille alueen esihistoriallisista arvoista.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kylien vetovoima monipuolistaa matkailun mahdollisuuksia ja tarjoaa kävijöille erilaisia elämyksiä. Merkittävimmät kulttuurihistorialliset arvokohteet sijoittuvat Levin keskuksen ulkopuolelle. Niiden saavutettavuus on kuitenkin hyvä. Kylien omaperäisyyden säilyttäminen on tärkeää. Esimerkiksi porojen laiduntamista kyläalueilla tulisi jatkaa. Niittyjen umpeenkasvuun

ja tien vierustojen pusikoitumiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota kyläalueiden yhteydessä. Näkymät eivät saa umpeutua.

Aluekokonaisuuksien ja tyypillisten piirteiden säilyminen on tärkeää niin alueen asukkaiden kuin myös matkailun kannalta. Kokonaisuuksiin liittyy kohteen rakennuskanta, pihapiirit ja ympäröivä maisema. Vanhat, kauniisti linjatut tiet ovat myös osa kokonaisuutta. Tärkeitä seikkoja ovat mm. rakennusten ja tielinjan suhde, näkymien avautuminen tieltä, tien jaksot – etenkin kylätiemäiset osuudet. Parhaimmillaan tiemiljöö tarjoaa tielläliikkujalle elämyksiä ja jaksottaa tietä eriluonteisiin osiin.

Kyliä ei myöskään saisi päästää autioitumaan. Lisärakentamisella voidaan edesauttaa kylien säilymistä hengissä. On kuitenkin äärimmäisen tärkeää antaa seikkaperäiset ohjeet rakentamiselle, jotta kyläkuva pystytään säilyttämään pitkälti sellaisena kuin se on tänä päivänä eikä rakentaminen pääse ryöstäytymään käsistä. Maiseman, peräpohjalaisen rakennusperinteen ja paikan hengen kunnioittaminen ovat keskeisiä seikkoja täydennysrakentamista suunniteltaessa.

Rakentamisella voidaan jopa rikastuttaa maisemakuvaa ja tarjota paremmat mahdollisuudet maiseman kokemiselle. Rakentamisen tulisi kuitenkin olla maisemalle alisteista –rakentaminen tulisi toteuttaa maiseman ehdoilla maisemaa kunnioittaen. Täydennysrakentamisella on tarvittaessa mahdollista myös eheyttää rakennettua ympäristöä.

Kulttuurimaiseman piirteet ovat paikoin heikentymässä maisemakuvassa. Ennen avoimena hoidettu maisema on paikoin alkanut kasvaa umpeen. Pusikoituminen muuttaa alueen ilmettä ja sulkee näkymiä. Umpeen kasvaminen heikentää kulttuurimaiseman arvoa, kun alueen ominaispiirteiden hahmottuminen vaikeutuu. Pusikoituva maisema näyttää lisäksi hoitamattomalta ja hylätyltä, se ei houkuttele.

Kulttuurimaiseman ja rakennetun matkailumaiseman vastapainona on alueen kehityksen ja menestyksen turvaamiseksi äärimmäisen tärkeää säilyttää erämaahenkistä ja koskemattoman kaltaista luontoa lähellä käyttäjää. Seikka puoltaa Kätkätunturin säilyttämistä luonnontilaisena. Kätkän saavutettavuus Levikeskuksesta on erinomainen. Lisäksi Kätkätunturi muodostaa Levitunturille mielenkiintoisen kontrastin, joka rikastaa merkittävästi alueen maisemakuvaa. Kätkätunturin ohella toinen matkailun kannalta tärkeä metsäalue on Pyhätunturin, Homevaaran ja Katajavaaran alueet. Niiden kautta kulkevat ulkoilureitit Leviltä kohti Yllästunturin aluetta.

Myös elinkeinot, kuten suunnittelualueen kaivostoiminta ja metsätalous ovat osa kulttuurimaisemaa ja kertovat sekä ihmisen toiminnasta eri aikakausina että alueen luonnonvaroista. Elinkeinoista on kerrottu erillisessä kappaleessa.

Uuden rakentamisen suhteen alueen historiaan liittyvät arvokohteet ovat erityisen herkkiä muutoksille.

Paikalliseen kulttuuriin liittyvät kiinteästi myös muinaismuistot, muinaisten saamelaisten pyhät paikat sekä näihin liittyvät tarinat ja nimistö. Ne tuovat alueelle eksotiikkaa, luovat paikan henkeä ja muistuttavat historiasta niin paikallisia asukkaita kuin matkailijoitakin.

4.3.7 Kulttuurimaisema

Asuttaminen ja ihmisen toiminta on jättänyt maisemaan jälkiä, joita voidaan seurata aina kivikaudelle saakka. Nämä jäljet tuovat alueelle syvyyttä ja kerroksellisuutta. Ne vahvistavat alueen asukkaiden identiteettiä, elävöittävät maisemaa ja tuovat lisäarvoa alueelle myös matkailua ajatellen.

Esihistoriasta kertovat jäljet koostuvat lähinnä yksittäisistä muinaismuistoista. Muinaismuistoja on alueelta löydetty sekä Levin keskustasta, valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuurihistoriallisten ympäristöjen yhteydestä sekä mm. Ounasjoen varresta. Kiinteät muinaisjäännökset ovat kuitenkin usein maastossa vaikeasti havaittavissa, minkä vuoksi paikoin saattaisi olla perusteltua kertoa esim. infotauluissa kävijöille alueen esihistoriallisista arvoista.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kylien vetovoima monipuolistaa matkailun mahdollisuuksia ja tarjoaa kävijöille erilaisia elämyksiä. Merkittävimmät kulttuurihistorialliset arvokohteet sijoittuvat Levin keskuksen ulkopuolelle, mutta niiden saavutettavuus on hyvä. Aluekokonaisuuksien ja tyyppisten piirteiden säilyminen on tärkeää niin alueen asukkaiden kuin myös matkailun kannalta. Kokonaisuuksiin liittyy kohteen rakennuskanta, pihapiirit ja ympäröivä maisema. Vanhat, kauniisti linjatut tiet ovat myös osa kokonaisuutta. Tärkeitä seikkoja ovat mm. rakennusten ja tielinjan suhde, näkymien avautuminen tieltä, tien jaksot – etenkin kylätiemäiset osuudet. Parhaimmillaan tiemiljöö tarjoaa tielläliikkujalle elämyksiä ja jaksottaa tietä eriluonteisiin osiin.

Kulttuurimaiseman piirteet ovat paikoin heikentymässä maisemakuvassa. Ennen avoimena hoidettu maisema on paikoin alkanut kasvaa umpeen. Pusikoituminen muuttaa alueen ilmettä ja sulkee näkymiä. Peltoaukeat ja niityt ovat osa perinteistä asuinympäristöä. Umpeen kasvaminen heikentää kulttuurimaiseman arvoa, kun alueen ominaispiirteiden hahmottuminen vaikeutuu. Mm. suurin osa Ounasjokivarren vanhoista pelloista ei ole enää viljelykäytössä. Pusikoituva maisema näyttää lisäksi hoitamattomalta ja hylätyltä, se ei houkuttele.

Myös muut elinkeinot, kuten suunnittelualueen kaivostoiminta ja metsätalous ovat osa kulttuurimaisemaa ja kertovat sekä ihmisen toiminnasta eri aikakausina että alueen luonnonvaroista. Alueen lukuisten uittoväylien (Ounasjoki sivuhaaroineen) ansiosta voimakkaita metsänhakkuita ja erilaisia metsänhoitotoimenpiteitä tehtiin aina 1920-luvulta lähtien. Metsätalouden vaiheet ovat muokanneet metsiä ja vuosikymmenien kuluessa metsien rakenne on ihmisen toiminnan myötä muuttanut. Merkittäviä syitä tähän ovat olleet tekninen kehitys ja sotakorvaushakkuut. Nykyisin taimikkoa ja nuorta kasvatusmetsää on varsin suuri osa Kittilän metsistä.⁸⁹

Kaivostoiminnan historia taas ei ulotu kovin pitkälle, mutta runsaasti tilaa vaativana toimintana se on jättänyt jälkensä maisemaan. Mm. Saattoporan kaivosaluetta voidaan pitää myös maisemavauriona. Porotalouden historiaan liittyvistä jäljistä maisemassa näyttävimpiä ovat vanhat poroerotuspaikat. Niihin liittyi myös rakennuskantaa.

Uuden rakentamisen suhteen alueen historiaan liittyvät arvokohteet ovat erityisen herkkiä muutoksille.

⁸⁹ Metsähallitus 2001.

Julkiset palvelut

Lapin pitkän aikavälin kehitystavoitteet on määritelty vuoden 2002 lopussa hyväksytyssä maakuntasuunnitelmassa. Väestö keskittyy pääasiassa aluekeskukseen, kuntien kaupungistuvien keskustaajamiin ja matkailukeskuksiin sekä niiden työssäkäyntialueille. Keskusten työssäkäyntialueiden ulkopuolella asuu väestöä, jonka työ on alkutuotannossa tai monimuotoisissa maaseudun elinkeinoissa tai joka arvostaa maaseudun ympäristöä ja elintapaa niin paljon, että on valmis käymään työssä kaukanakin ja hankkimaan palvelunsa kaukaa tai liikkuvista palvelumuodoista. Lapissa keskusverkon muodostavat vuonna 2020 Rovaniemen ja Kemi-Tornion aluekeskukset, Kemijärven, Sodankylän, Ivalo-Saariselän ja Kittilä-Levin kaupunkikeskukset, kuntakeskukset ja muut maaseututaajamat, matkailukeskukset sekä voimakkaimmat kylät, joissa on peruspalveluja ja työpaikkoja. Kuntakeskuksen kehitys on ratkaisevan tärkeää koko kunnalle. Aluekeskuksiin sijoittuvat pääosin ne toiminnot, joita maakunnassa on vain yksi tai kaksi yksikköä tai jotka tarvitsevat runsaasti muita saman tai täydentävän alan toimijoita lähietäisyydelle tai nopeita yhteyksiä muualle maailmaan. Seutukuntaakohtaisesti hoidetaan puolestaan palvelut, joiden tulee olla kohtalaisen lähellä mutta joiden järjestämiseen yksittäisillä kunnilla ei ole varaa tai riittävää väestöpohjaa.⁹⁰

Osaamisella ja koulutuksella on strateginen merkitys kehittämistavoitteiden saavuttamisessa. Koulutuspalveluiden saavutettavuudelle on asetettu kolme tavoitetta: oppilaille turvataan perusopetus omassa kunnassaan ja toisen asteen tutkinto omassa maakunnassa. Lisäksi huolehditaan siitä, että Lapissa on saatavissa monipuolisesti yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetusta. Tavoitteena on, että maakuntakorkeakouluverkoston solmupisteitä muodostetaan kaikkiin Pohjois-Suomen seutukuntiin.⁹¹

Lapissa jo 2000-luvun alkupuolella lisääntyvä kilpailu työvoimasta on jo näkynyt ensioireena pulana lääkäreistä ja opettajista Hyvinvointipalvelujen keskeinen muutostarve aiheutuu jo lähivuosina palvelutarpeiden ja -mahdollisuuksien ristiriidasta. Entistä koulutetumman väestön tieto- ja vaatimustaso sekä terveystietoisuus yhdessä ikääntymisen kanssa tulevat lisäämään etenkin terveys- mutta myös muiden hyvinvointipalvelujen kysyntää. Uuden teknologian mahdollistamat tutkimus- ja hoitomenetelmät toisaalta lisäävät kustannuksia, mutta toisaalta tehostavat hoitoa ja mahdollistavat erilaisten etähoitomuotojen kehittämisen. Terveys- ja hyvinvointipalvelujen tuottamismahdollisuudet lisääntyvät, mutta taloudellisten voimavarojen rajallisuus muodostuu esteeksi julkisten palvelujen tuotannolle etenkin Lapissa, jossa kuntien heikko talous- ja työllisyyskehitys ja muuttoliike eivät pysty takaamaan kestävästä veropohjasta. Lapin pienten maaseutukuntien osalta väestöpohja ei ole riittävän suuri markkinaehtoisille palveluille.⁹²

Koulutuspalveluiden saavutettavuudelle on asetettu kolme tavoitetta: oppilaille turvataan perusopetus omassa kunnassaan ja toisen asteen tutkinto omassa maakunnassa. Lisäksi huolehditaan siitä, että Lapissa on saatavissa monipuolisesti yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetusta. Tavoitteena on mahdollistaa Lapin väestölle väylä koulutustason nostoon siten, että kaikilla on vähintään toisen

⁹⁰ Lapin maakuntaohjelma 2003-2006

⁹¹ Lapin maakuntaohjelma 2003-2006

⁹² Lapin hyvinvointistrategia

asteen ammatillinen tutkinto v. 2010 mennessä. Erityisesti ikääntyvien ja ilman ammatillista koulutusta olevien työuran jatkumisen tukeminen painottuu kaikessa aikuiskoulutuksessa. Työssä olevien koulutuksella ja osaamisen kehittämisellä varaudutaan työvoiman saatavuusongelmiin pidemmällä aikavälillä. Työvoiman saatavuusongelmat kärjistyvät tulevana vuosina, minkä vuoksi ennakoinnin merkitys koulutuksen suuntaamisessa korostuu.⁹³

Lapin maakunnallisen hyvinvointipalveluiden kehittämisessä tavoitteena ohjelmakaudella tukea palvelurakenteen kehittämistä niin, että palvelut voidaan turvata mahdollisimman hyvin koko maakunnassa. Huomiota kiinnitetään myös alue- ja väestöryhmäkohtaisiin eroihin maakunnan sisällä. Väestön ikärakenteen muutoksesta johtuvaan palvelutarpeen kasvuun varaudutaan tukemalla vanhusten itseenäiseen selviämiseen liittyvää kehittämistoimintaa ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Lasten ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi ohjelmakauden keskeisimmistä tavoitteista. Uuden teknologian ja yritystoiminnan hyödyntäminen hyvinvointipalvelujen kehittämisessä on välttämätöntä pitkien välimatkojen maakunnassa.⁹⁴

Elinkeinot

Lapin elinkeinorakenteen muutos entistä palveluvaltaisemmaksi on jatkunut koko 1990- luvun. Palvelujen osuuden kasvu on perustunut alkutuotannon työpaikkojen vähenemiseen sekä palvelutyöpaikkojen lisääntymiseen sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Lapin kaikista työpaikoista jo 2/3 on palvelusektorilla.⁹⁵

Selvästi kasvavia toimialoja Lapissa ovat olleet perusmetallien valmistus, sähkötekniisten tuotteiden valmistus, kulkuneuvojen valmistus, huonekalujen valmistus, majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä liike-elämän palvelut. Hyvästä kehityssuunnasta huolimatta Lappi on jäämässä jälkeen eteläisemmästä Suomesta. Bruttokansantuotteen samoin kuin yrityskannan kasvu on Lapissa hitaampaa kuin Etelä-Suomessa.

Kuntakeskuksiin sijoittuu pääosa kuntakohtaisista palveluista sekä kaupan ja teollisuuden yrityksistä. Kuntakeskusten ulkopuoliselle maaseudulle voimakkaimpiin kyliin sijoittuu maaseutuelinkeinojen työpaikkoja sekä sellaisia palveluja, joiden yksikkökooko ja väestöpohjan tarve on hyvin pieni. Lisäksi maaseudun palveluja hoidetaan tavaroiden ja asiakkaiden kuljetuksilla ja tietotekniikan välityksellä.

Ohjelmakauden tavoitteena on kasvattaa Lapin yritysten henkilöstöä nykyisestä 32000:sta 36 000:aan. Tämä tarkoittaa lähes 4000 uutta työpaikkaa, keskimäärin 1000 työpaikka vuodessa. Yritystoiminnan edellytyksiä parannetaan monipuolisesti suuntaamalla toimenpiteitä yrittäjyyden edistämiseen ja liiketoimintaosaamisen lisäämiseen, suurteollisuuden toimintaedellytyksiin, pk-yritystoiminnan kärkitoimialoille, innovatiivisten toimintaympäristöjen kehittämiseen, logistiikan ja liikenneyhteyksien parantamiseen sekä pohjoisten alueiden luonnonvaroihin perustuvien kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseen. Yritystoiminnan kehittämisen pääpaino on kuitenkin sekä maaseudulla että taajamissa yritysten itsensä toteuttamissa kehittämis- ja investointihankkeissa.

⁹³ Lapin maakuntaohjelma 2003-2006

⁹⁴ Lapin maakuntaohjelma 2003-2006

⁹⁵ Lapin tavoite 1-ohjelma 2000-2006

Yrittäjäkunnan ikääntyminen on yksi yritystoiminnan kehittämisen ajankohtaisimmista haasteista, tavoitteena on, ettei yrityskanta supistu ohjelmakauden aikana. Lapissa aluekehitys-varoja suunnataan tukemaan pk-yritysten kasvua, erityisesti liiketoimintaosaamisen ja liikkeenjohdon osaamisen lisäämiseen ja teknologian tason nostamiseen. Lappilaisten yritysten markkinat ovat tulevaisuudessa enenevässä määrin ulkomailla. Yritysten kansainvälistymistä edistetään täsmäkoulutuksen ja kehittämishankkeiden avulla ja Pohjois-Kalotti yhteistyötä lisäämällä.

Lapin suurteollisuuden toimialat, teräs- ja metsäteollisuus, ovat strategisia maakunnan kehittämisessä. Keskeisiä kysymyksiä ovat raaka-aineen (puu, malmi), energian ja osaavan työvoiman saatavuus. Nämä seikat otetaan huomioon maakunnan kehittämistratkaisuja tehtäessä, alueidenkäytön suunnittelussa sekä aluerakenteen, infrastruktuurin ja logistiikan kehittämisessä. Ohjelmakauden aikana Lapissa on tarkoitus käynnistää kaivostoiminta vähintään kahdella paikkakunnalla (Kittilän Suurkuusikko, Ranuan Suhanko)⁹⁶.

Matkailu

Kauppa- ja teollisuusministeriö suosittelee matkailun julkiselle rahoitustuen keskittämistä matkailukeskusten kehittämiseen. Suomen matkailupoliittisissa linjausten mukaan rahoituspäätöksissä tulisi keskittyä nykyisten matkailukohteiden parantamiseen. Näin Levin kehittämiseksi on tunnustettu kansallisen tason tuki. Myös Lapin matkailustrategiassa korostetaan matkailukeskusten kehittämistä.

Levi 3 – kehittämissuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi 35 000 vuodepaikkaa alueelle vuoteen 2020 mennessä. Levistä halutaan tehdä Suomen suurin matkailukeskus. Yhdyskuntarakenne pidetään tiiviinä toimintojen keskittyessä ydinalueille ja luonnon on oltava lähellä sekä helposti saavutettavissa. Aluetta halutaan kehittää kestävän matkailun periaatteita noudattaen.

⁹⁶ Lapin maakuntaohjelma 2003-2006

4.4 Prosessinaikana syntyneet tavoitteet

4.4.1 Maiseman suojelu –ja kehittäminen

Matkailumaiseman kehittämisperiaatteita on lähdetty rakentamaan arvottamisen kautta nykytilanteen antamista lähtökohdista. Laadittujen selvitysten kautta on työssä hahmoteltu ne alueet, jonne:

- rakentamista ei tule osoittaa
- rakentamista voidaan tietyin ehdoin osoittaa

Alueet, jonne rakentamista ei maisema- ja luontoselvitysten perusteella tule osoittaa:

Maiseman kannalta tavoitteellista on säilyttää tunturivyöhykkeen silhuetti eheänä. Kohde on suunnittelualueella sekä suurmaiseman että lähimaiseman kannalta merkittävä. Tunturijakso toimii myös maamerkinä sekä etelästä että pohjoisesta kohti Leviä saavuttaessa. Immeljärven kohdalle muodostuu koko alueen merkittävin maisemallinen solmukohta. Kontrasti rakennetun Levitunturin ja erämaaluonteisen Kätätunturin välillä on merkittävä. Kohteen merkitystä lisää Immeljärveen liittyvät tarinat. Toinen, joskaan ei yhtä merkittävä solmukohta, muodostuu samalle tunturijaksolle Pyhätunturin ja Katajavaaran vaiheille.

Toinen maisemallisesti erityinen alue sijoittuu Levin itäreunaan. Alue pitää sisällään monipuolisen maisema-alueen, johon kuuluvat: osa Ounasjokea ja siihen liittyvä perinnemaisema-alue, Hossan kylä, Ounasjoen mutkaan jäävät hiekkarannat sekä Taalovaaran huippu. Alue sijoittuu maisemallisesti kohteeseen, jossa Taalovaara ja Kukkuraselkä muodostavat Ounasjokilaakson kanssa solmukohdan.

Ounasjokivarressa on lisäksi kolme kooltaan pienempää maisemallisesti merkittävää kohdetta:

- Ketinsaaren ja Haukkasaaren muodostama maisemakokonaisuus Tepastoon johtavan tien varrella.
- Lonnakon kylä ja siihen liittyvä perinnemaisema.
- Riikonkosken alue, johon liittyy suhteellisen laaja perinnemaisema-alue.

Lisäksi erityisen tärkeitä kohteita, joiden yhteyteen uutta rakentamista ei maisema-analyysin perusteella tulisi osoittaa, ovat:

- Hanhimaan ja Rautuskylän vanhat kylämiljööt ja Pöntsön alue. Kohteiden säilyminen eheänä edellyttää uuden rakentamisen ohjaamista muualle.
- Suunnittelualueen lounaisosassa Aakenustunturin (Natura-alue) suojavyöhykkeenä toimiva selänteiden reuna.

Luonnon osalta suojelualueet ovat kohteita, jonne rakentamista ei missään tapauksessa tule osoittaa. Rauhoitettujen petolintujen pesimäalueiden tulee olla rauhoitettuja pesimäaikaan huhtikuusta elokuulle. Alueelle ei voida osoittaa rakentamista, eikä moottoriajoneuvoja varten osoitettuja reittejä. Esim. patikointi on kuitenkin sallittua.

Matkailun kannalta kehittämisperiaatteet ovat pääasiallisesti yhteneviä maiseman kehittämisperiaatteiden kanssa. Lisäksi pienvedet (joet ja järvet) omaavat erityistä arvoa matkailun kannalta. Sama koskee kulttuurihistoriallisesti arvokkaita koh-

teita. Molempien osalta alkuperäisen luonteen ja tunnelman säilyttäminen palvelee myös matkailua. Matkailun kannalta tavoitteellista on:

- säilyttää ja kehittää keskustan viherkäytäviä
- säilyttää Kätkäntunturi ja sen erämaan luontainen maisema keskustan lähellä
- säilyttää Ounasjokivarren erämaan luonteiset osuudet erämatkailulle
- säilyttää Kätkäjärven ja Nuottijärven erämaan luontainen maisema mm. matkailukalastukselle

Sekä maiseman, luonnon että matkailun kannalta merkittäviksi kohteiksi voidaan nimetä kaksi aluekokonaisuutta. Toinen on Kätkäntunturin, Pyhäntunturin ja Aakenusvaaran muodostama tunturi- ja vaaravyöhyke, johon kuuluu suunnittelualueen merkittävien maiseman solmukohta Kätkän ja Levin väliin jäävän Immeljärven kohdalla. Toinen merkittävä kokonaisuus on Ounasjokivarren maiseman ja Levin itäreunalla sijaitsevan Taalovaaran muodostama kokonaisuus. Jälkimmäinen aluekokonaisuus pitää sisällään Taalovaaran ja Kukkuraselän Ounasjoen kanssa muodostaman maiseman solmukohdan sekä Hossan perinnemaiseman.

Alueet, jonne rakentamista voidaan maisema- ja luontoselvitysten perusteella tietyin ehdoin osoittaa:

Alueet, jonne rakentamista voidaan tietyin ehdoin osoittaa, ovat herkkiä muutoksille. Ne ovat pääsääntöisesti alueita, joiden yhteydessä tai lähialueella on jo ainakin jonkin verran rakentamista. Jotta alueiden luonne pystyttäisiin säilyttämään, tulee mahdollisen rakentamisen olla:

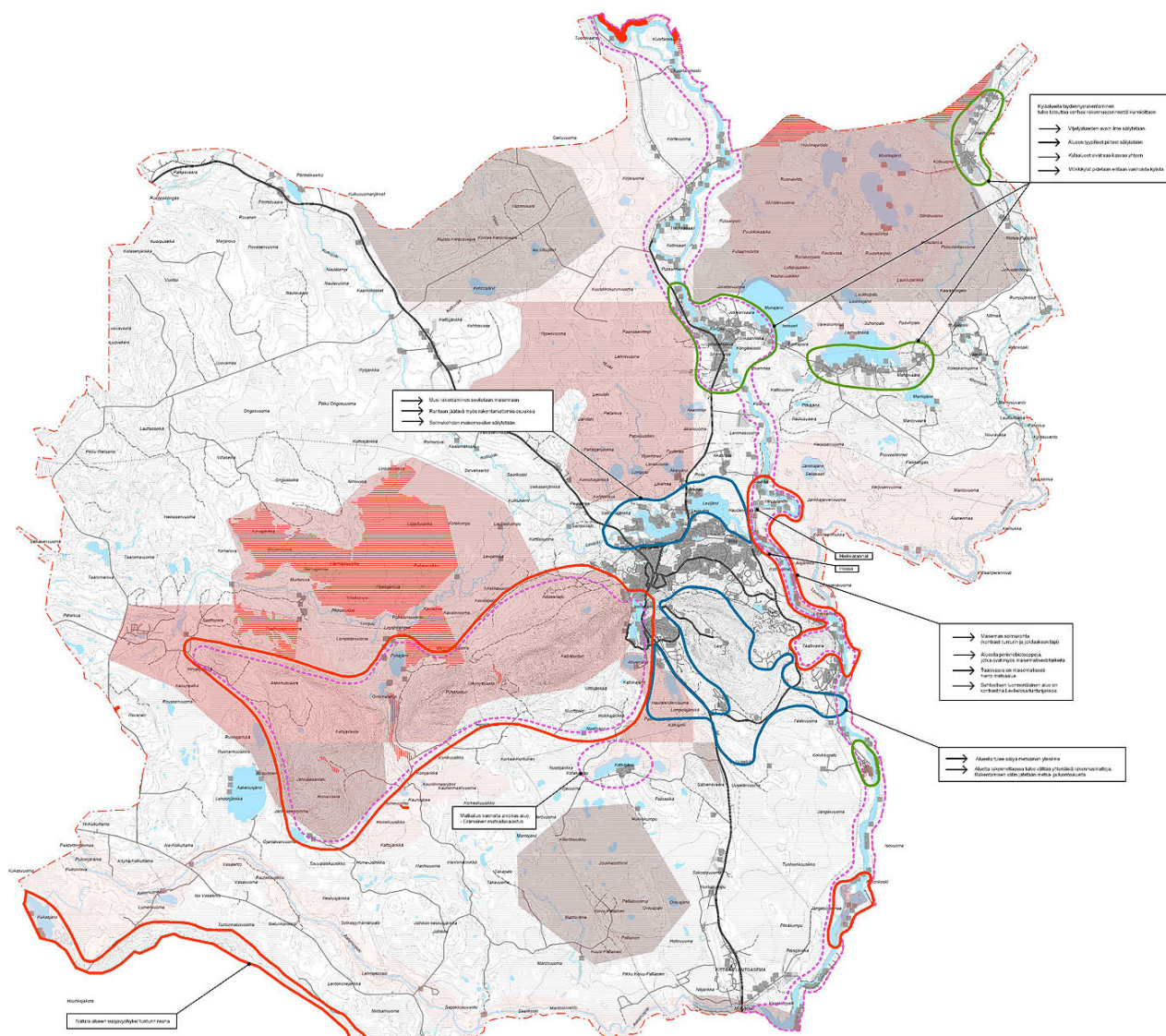
- pienimuotoista, harkittua ja aluetta kunnioittavaa
- kaavassa esitetyillä selkeillä määräyksillä ohjattua

Vanhojen kyläalueiden kohdalla tämä tarkoittaa, että mahdollinen täydennysrakentaminen tapahtuu vanhaa miljöötä kunnioittaen koskien sekä rakennuspaikkoja että rakennustyyppejä. Viljelyalueilla säilytetään kylien tyypilliset piirteet ja avoin ilme.

Tähän ryhmään kuuluvia kohteita on työssä osoitettu vanhojen kylien yhteyteen Könkäälle, Rauduskylän eteläpuolelle, Hanhimaan kylään maantien itäpuoleiselle reunalle, sekä Sirkan kylän yhteyteen Sirkkajärven ja Levijärven pohjoispuolelle. Täydennysrakentamisen edellytyksenä on, että kylät eivät saa uuden rakentamisen myötä kasvaa yhteen ja mikäli vanhojen kylien yhteyteen päädytään sijoittamaan mökkikylä, niiden tulee sijaita selkeästi erillään kylistä. Levijärven ja Sirkkajärven ympäristön mahdollinen täydennysrakentaminen tulee sovittaa maisemaan. Ranta-alueille tulisi jättää myös rakentamattomia osuuksia, jolloin rannan yleisilme on vihreä ja luonnonläheinen.

Lisäksi tähän ryhmään on esitetty Levitunturin alue painottuen etelärinteeseen.

Sekä maiseman, luonnon että matkailun kannalta tavoitteellista on tiivistää ja eheyttää nykyistä rakentamista etenkin keskustan alueella ja keskittää palveluita parantaen näin niiden saavutettavuutta.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

Erityiskohde

Merkittävät kulttuuriympäristökohteet, joiden mahdollinen täydennysrakentaminen on pohdittava erikseen.

Alueet, jonne rakentamista voidaan osoittaa tietyin ehdoin

Alueille ei suositella rakentamista

Maiseman kannalta arvokas alue

Alueella useita uhanalaisia lajeja

Natura-alue

Perinnemaisemakohde

Rauhoitetun petolinnun pesimäalue

Lehtojensuojelualue / Luonnonsuojelualue

Arvokas luontokohde

Matkailun kannalta arvokas alue

Kuva 34. Maiseman kehityssuunnat.

4.4.2 Aasukkaiden tavoitteet

Luonnossuunnittelun aikana esiin nousseet tavoitteet

Tavoitteet ja rakennemallit osion aikana tavoitteiksi hyväksyttiin reservialueeseen varautuminen Ounasjoen itäpuolelle. Alue valittiin kyllin laajana, toistaiseksi hyvin luonnontilansa säilyttäneenä alueena. Alue voidaan hyödyntää myöhemmin määrittelyviiden tavoitteitten mukaan "lähiönä", osakeskuksena tai kaksoiskeskuksena. Alueella suoritettiin maisemalliset, biologiset ja kaavalliset perusselvitykset.

Rakennemallit-osion aikana varmistui kaivostoiminnan alkaminen Suurikuusikos-sa. Voimakkaan rakennus-, kaivos- ja muun elinkeinotoiminnan aiheuttaman työvoiman asuttamismahdollisuuksiin Leville päätettiin varautua. Könkään itäpuolelle loma-asutukseen aiottu alue päätettiin varata vakituiseen asumiseen.

Kyläläisten ja metsänomistajien tavoitteet

Kyläläisten (Köngäs, Rautuskylä, Hanhimaa) tavoitteiksi kyselyn ja asukasillan perusteella tiivistyivät:

- Inarin ja Tepaston tiet merkitään peruskorjattaviksi
- Uudisrakentaminen sijoitettava kunnallistekniikan kannalta edullisesti.
- Omakotitalojen rakentamista kyliin tai niiden läheisyyteen.
- Koulu merkitään yleisten palvelujen alueeksi PY.
- Lisärakentamisen osoittaminen kaupan käyttöä suosien.
- Reitistöt linjataan kaupan kautta.
- Merkitään kevyen liikenteen reitit kyläkeskuksiin.
- Jokirantojen kasvillisuuden hoitomääräykset.
- Kylien täydennysrakentamisen tulee tapahtua ympäristön henki säilyttäen.
- Järvien ranta-alueiden käsittelyyn ohjeet.
- Ounasjoelle erityismääräykset luonnonolosuhteiden säilyttämiseksi erämaajokena vaikka rakennettaisiinkin loma-asuntoja.
- Rakennustapaohjeet perinnerakentamisen alueelle.
- Munajärven rehevöitymistä koskien suojaava määräys.
- Määrätään pääasiallisesti julkisivumateriaaliksi puu.
- Perinnerakentamista suosivat määrittelyt kylissä.
- Jokien rantavyöhykkeille lomarakentamista.
- Tutkitaan lomarakentamisen vaikutukset kyliin tai niiden lähelle.
- Tutkitaan lomarakentamisen näkyminen ja vaikutukset maisemaan ja kylien toimivuuteen.

Yleiskaavatyön ohjeiksi kyläläiset esittivät:**Hyvää**

Kyliä ei saa pilata mökeillä.
Luonto ja hiljaisuus ovat valtteja.
Etäisyys Leviin on hyvä
ja laadullisesti säilytettävä.
Miljöötä hoidettava.

Huonoa

Tiestön kunto
Kylän tunnelma säilytettävä.
Ohjelmapalvelupaikkoja lisää.
Yksityiset kaatopaikat
ja rojuläjät pois

Kehitettävää

Kylän säilyminen elävänä
on tärkein asia.
Tiet kuntoon.

Uhat

Könkään koulu ja siellä tehtävä
harrastus ja kylätoiminta ovat
kylän elävänä säilymisen ja
nuorten kylällä pysymisen ehto.
Kyläin rakentamismahdollisuuksia.
Elinkeinoja täytyy tukea laajasti
ei yksin matkailua.

Asukaskysely ja asukastilaisuuksien yhteenvedot ovat liitteenä.

4.4.3 Kätjän metsänomistajien tavoitteita

Enemmistö metsänomistajista on valmis neuvottelemaan ja tekemään metsien osalta metsän tuottokyvyn korvaavan sopimuksen ainakin niiltä osin kuin he säilyttävät kotitarvekäyttöoikeuden.

Kahta vastausta lukuun ottamatta kaikki näkevät että metsätalous ja matkailu sovitetaan yhteen.

Enemmistö haluaa osallistua reittisuunnitteluun.

2/3 katsoo että matkailu ei saa aiheuttaa suojelua tai metsätaloutta ja -hoitoa rajoittavia merkintöjä.

2/3 katsoo että matkailun huomioivaa metsänhoitoa ei ole mahdollista toteuttaa.

Kaikki ovat yksimielisiä siitä, että korvausmenettely ei ole kunnossa ja korvaukset haitoista tulisi maksaa.

Kotitarvepuun ottoa voidaan tuntureissa lisätä.

Kuva 35. Nykyisiä metsäalueita ja teitä suunnittelualueella

Yleiskaavatyön ohjeiksi metsänomistajat esittivät:

Hyvää on metsien monimuotoisuus ja hyvä ulkonäkö, jotka ovat hoidon tulosta.

Huonoa on metsien jääminen rajoitusten takia hoitamattomaan tilaan.

Mahdollisuutena on energiapuu kotitalouksiin.

Uhkana on hoitamattomuus joka johtuu kielloista.

Metsäkyselyn yhteenveto on esitetty kohdassa 4.5.